

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Ποιος είναι ο ανίκητος στη ζωή; Εκείνος που δεν
ταράζεται για οτιδήποτε του συμβαίνει, που δεν
εξαρτάται από αυτόν.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ (Διατριβαί, Α, ιη, 21)

(Τις ουν ο αήττητος; ον ουκ εξίστησιν ουδέν των απραιρέ-
των)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Από τη σοφία της αρχαίας Κίνας.	193
Η εξέλιξη της ψυχής.	194
Μία ιστορική μαρτυρία για τον Ιησού Χριστό.	195
Σ. Νάγουν: Περί της διαφοράς μεταξύ της φιλοσοφικής, επιστημονικής και μυστηριακής θεωρίας και της πηγής των μυστηριακών γνώσεων.	196
Πολύτιμες γνώσεις και ηθικά μηνύματα μέσα από τη λαϊκή μας σοφία.	199
Όμρααμ Αϊβανχόφ: Ο Ήλιος, ένας απερίγραπτος κόσμος.	201
Πρόκλον: Ύμνος προς τον Ήλιον.	204
Χρησιμοί της Ηιθίας.	206
Ιωάννη του Σιναΐτη: Ανθολόγηση του έργου του «ΚΛΙΜΑΞ»	207
Νίκου Καξαντζάκη: Υπομονή, περιουλλογή και εμπιστοσύνη...	208
Αντώνιου Αδριανόπουλου: Η τέλεια ζωή.	209
Η αδελφότητα: Από τα κείμενα των θρησκειών.	215
Ιωάννη Βασιλή: Η καλοσύνη και τα γνωστικά επιτεύγματα του ανθρώπου.	217
Ιστορικά παραδείγματα μεγάλης αγάπης και θυσίας τέκνων προς τους γονείς τους.	223
Λημήτριου Ιωαννίδη: Η Βραυρών.	224
Η λατρεία της Θεάς της αγνότητας.	224
Χρ. Ριζόπουλου: Η θεοσοφική επίδραση στον Παλαμά.	228
Χαράλ. Μπάραζλη: Η πορεία της ψυχής προς την αποθέωση της	231
Γεωρ. Κουκουβίνου: Η θυσία.	237
Λευκάδιου Χερν: Η ιστορία της Ο-Τέϊ.	241
Ιωάννη Θ. Κακρυδής: Το παραμύθι του Μελέαρχου.	244
Κ. Γρηγοριάδη: Το Μεγάλο μαζρό βιβλιαράκι.	247
Παρεχόμενα έτους 1997.	254

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Τηλ. 362.0702

Διανέμεται δωρεάν εις τα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Συντακτική Επιτροπή: Π. Αναγνώστου, Χ. Μπάρακλης, Π. Παπασιωΐτης

Τόμος 42ον, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος, 1997, Τεύχος 230

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΙΝΑΣ

Του Λάο - Τσε

Ξέρετε ότι για ν' αποκτήσετε ευγένεια
πρέπει να γίνεται σαν τα παιδιά;
Να είσθε απλοί και φυσικοί.

Ο άνθρωπος που έχει χαλосύνη
μοιάζει με το νερό: Το νερό
ενεργεί το κάθε τι,
χωρίς καμιά διάκριση.

Του Τσουνάνγκ - Τσε

Ο κοινός άνθρωπος πεθαίνει για το κέρδος,
ο φιλόδοξος για τη δημοσιότητα,
ο κυβερνήτης για τις τιμές,
ενώ ο σοφός για την αγάπη προς τον κόσμο·
γι' αυτήν πεθαίνει.

Του Κομφούκιου

Ο άνθρωπος εξυψώνει την επιστήμη
και όχι η επιστήμη τον άνθρωπο.

Μην κάνεις στους άλλους
ό,τι εσύ δεν θέλεις
οι άλλοι να κάνουν σ' εσένα

Δεν βιάζομαι να γινώ κάποιον, αν πρώτα δεν ιδώ τα
έργα του να επισφραγίζουν τα λόγια του.

Ο δρόμος του Καθήκοντος μοιάζει με λεωφόρο,
που ενώ το τέρας της είναι μαζωιά,
η αφετηρία αρχίζει από κοντά μας.

Όταν βρίζεσαι ψηλά,
μη ποδοπατείς τους χαμηλά·
κι όταν είσαι χαμηλά,
μη νολακεύεις τους ψηλά

Από το βιβλίο «Σοφά κινέζικα λόγια», του Κ. Πολυμέρου, Λάρισα 1962

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Αξιολογες αναφορές

Οι ερπετώδεις ψυχές μεταβάλλονται σε υδρόβιες, οι υδρόβιες σε χερσαίες, οι χερσαίες σε πτηνά, και οι αέριες σε ανθρώπους. Και οι ανθρώπινες εισέρχονται στην αθανασία μεταβαλλόμενες σε δαίμονες (μικρότερες θεότητες) και μετά από αυτό εισέρχονται εις το αρμονικό σύνολο των Θεών.

*ΕΡΜΗ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΕΤΙΣΤΟΥ («Ερμητικά γνήμια», Χ, 7. Εκδ.
«Παρισκίνησις»)*

Υπάρχουν Θεοί και μικρότερες θεότητες και ήρωες και μετά το γένος των ανθρώπων· τελευταίο δε και πέμπτο το γένος των θηρίων και των αλόγων ζώων.

ΗΛΟΥΤΑΡΧΟΥ (Πηχά, 390F)

Στο γένος των Θεών δεν επιτρέπεται να πηγαίνει εκείνος, που δεν φιλοσόφησε και δεν έφυγε από τον κόσμο αυτό τέλεια καθαρός.

ΙΛΙΑΤΩΝΑ (Φαίδων 82C)

Μία ιστορική μαρτυρία για τον Ιησού Χριστό

Αναφορά του τότε Κυβερνήτου της Ιουδαίας Πούμπλιους Λέντουλους προς την Γερουσία της Ρώμης

«Γούτην την στιγμήν ευρίσκειται εδώ ένας άνθρωπος μιας αρετής μοναδικής και ονομάζεται Ιησούς Χριστός. Οι βάρβαροι τον θεωρούν ως προφήτην, αλλ' οι οπαδοί του τον λατρεύουν ως κατεβασμένον από τους Ουρανούς. Ανασταίνει νεκρούς και θεραπεύει τους αρρώστους με τον λόγον και με το πιάσμιον. Το ανάστημά του είναι μεγάλο και καλὰ καμωμένο. Η όψη του γλυκερά και σεβάσμιον. Τα μαλιά του, ενός χρώματος ασπίστου, πέφτουνε διακτυλιωτά έως αποκάτω από τ' αυτιά του, χύνονται απάνω στην κορυφή της κεφαλής του κατά τον τρόπον των Ναζωραίων. Το μέτωπό του είναι πλατύ και ίσιον. Τα μαγουλά του χρωματισμένα με μιαν αγαπητή κοκκινιάδα. Η μήτη του και το στόμα του έχουνε μία θαυμαστή κανονικότητα. Τα γένηια του πυκνά, και του ιδίου χρώματος των μαλιών του, κατεβαίνουν μόνον δύο δάκτυλα αποκάτω από το πηγούνι του, και είναι χωρισμένα σε τρόπο που να σχηματίζουνε μία φουργάδα. Τα μάτια του λαμπρά και ωραία· το βλέμμα του καθαρό και γαλήνιον. Όταν ελέγχει, το κάνει με μεγαλοπρέπεια· και οι συμβουλές του είναι δοσμένες με όλην την γλυκάδα. Τα λόγια του και τα κινήματά του είναι γεμάτα κομψότητα και εν ταυτώ βαρύτητα.

Ποτέ κανείς δεν είδε το γέλιόν του, αλλὰ πολύ συχνά τον είδαν να κλαίει. Πολύ σοφρων, πολύ φρόνιμος, πολύ ταπεινός. Άνθρωπος τέλος πάντων οποιού, διά την μεγάλην του ωραιότητα και δια τις θείες του τελειότητες, είναι ανώτερος των ανθρώπων».

(Από το βιβλίο «ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΘΕΟΥ», Ε. Κωνστανταζάτου, Αθήνα 1957)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΗΓΗΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

Ομιλία του Σπύρου Νάγου στις 11/3/1931

Επιμέλεια Παν. Δ. Αναγνώστου

Ο σχηματισμός των ιδεών και η σύνθεσις αὐτῶν εἰς ἐννοίας, προκύπτει ἐκ τῆς ἀντιζεμινιζῆς τῶν πραγμάτων υπάρξεως. Ὅργανον πρὸς σχηματισμὸν τῶν ιδεῶν εἶναι ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου, ἡ λειτουργοῦσα διὰ τῶν αἰσθησιακῶν αὐτοῦ ὀργάνων. Εἰπὶ τοῦ μέσου τούτου στηρίζεται ὁ σχηματισμὸς τῶν ιδεῶν καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθῇ ὡς υπάρχον ἕτερον μέσον. Ἡ σύνθεσις τῶν ιδεῶν εἰς ἐννοίας καὶ γνώσεις ἐξορμᾶται ἀπὸ τὰς ἐξ' ἀντιζεμμένου ιδέας καὶ δια τῆς ἀναγωγῆς φθάνει διὰ τῆς ἀναλογίας εἰς σχηματισμὸν τῶν θεωριῶν.

Εἴμ' ὅσον κατ' ἀπολογοῦσιν ἡ λειτουργία τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοήσεως εἶναι φυσιολογικῇ, κατὰ τοσοῦτον, ἡ ἀναγωγή τῶν σχέψεων, φθάνει εἰς θετικά ἀποτελέσματα. Ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀπομακρύνεται τῆς βάσεως ταύτης καὶ δια τοῦτο τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ἀπὸ ἀτόφους γνωστικῆς εἶναι πραγματικά. Καὶ ἡ φιλοσοφία δὲν ἀπομακρύνεται τῆς βάσεως ταύτης, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι εἶναι ἐνρῶτέρα καὶ προχωρεῖ διὰ τῆς συνθέσεως τῶν ἀντλήψεων καὶ ιδεῶν εἰς τὴν ἐξερεῦνησιν τῶν αἰτίων τῆς ἐκπορεύσεως τῶν ὀργανωμένων κόσμων.

Ἡ μυσταγωγικὴ φιλοσοφία, δέχεται ὅτι τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ ὄργανα τῆς διανοήσεως αὐτοῦ εἶναι κατεσκευασμένα ἀπὸ τὰς οὐσίας τοῦ περιβάλλοντος, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ζεῖ. Ἐπομένως τὰ ὄργανα ταῦτα εἶναι δεχτικά παραστάσεων καὶ ἀντλήσεων ἀναλόγων τῶν οὐσιῶν τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν.

Ἡ γνώσις κατ' ἀπολογοῦσιν, δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶναι σχετικὴ πρὸς τὰς λειτουργίας τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ. Καὶ δύναται μὲν ἡ σχετικὴ αὐτῇ γνώσις νὰ ἀναχθῇ διὰ τῶν ἀναλογιῶν εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐννοιῶν περὶ τῆς υπάρξεως τῶν ἄλλων κόσμων, οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ φθάσει εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι τῆς δημιουργίας, πρὸ τῆς ἐξ αὐτοῦ διαπλάσεως καὶ διαμορφώσεως τῶν κόσμων. Εἰς τὴν ἀντιζεμινιζὴν ἀντίλη-

ψιν του ανθρώπου καθίσταται απροσπέλαστον το ουσιαστικόν τούτο.

Η Μυσταγωγική φιλοσοφία αρνείται ν' αποδεχθῇ ὅτι ὁ ἄπειρος κόσμος κατώρθωσε νὰ διαπλάσῃ καὶ διαφορφώσῃ νοητικὰ ὄντα μόνον εἰς τὴν γῆν. Τούτο δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ διανοίας, ὄντων πολὺ περιορισμένων καὶ ανεξελίχτων. Κατ' ἀκολουθίαν ὑπάρχουν νοητικὰ ὄντα εἰς τοὺς ἀπείρους κόσμους, με αισθησιακὰ καὶ νοητικὰ ὄργανα πολὺ ὑπέρτερα ἀκρίνων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ.

Υπάρχουν νοητικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των διεκδύουν διὰ τῶν ακρίνων τῆς νοήσεως αὐτῶν καὶ ὅπου ἡ δημιουργία ἀκόμη συνεχίζεται. Καὶ διὰ τοῦτο σχηματίζουν ἀμέσους ἀντιλήψεις περὶ τοῦ τελειομένου ἔργου αὐτῆς.

Ὅπως ὁ ἄπειρος κόσμος συνέχεται κατὰ τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ ἕκαστον μέρος ἔχει ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχέσεις πρὸς τὸ σύνολον, οὕτω καὶ τὰ ὄντα τῶν κόσμων ἔχουν ἐμμέσους ἢ ἀμέσους σχέσεις πρὸς ἀλλήλα καὶ δύνανται ὡς ἐκ τούτου, τὰ νοητικὰ ὄντα τῆς Γῆς νὰ γίνωνται δέκται τῶν ἰδεῶν ἄλλων τοιοῦτων ὑπερτέρων ὄντων.

Εἰς τὸ γεγονός τούτο στηρίζεται ἡ μυσταγωγικὴ φιλοσοφία καὶ δι' αὐτοῦ προβαίνει εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἰδεῶν αὐτῆς περὶ κοσμογονίας καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῶν επιστημονικῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεωριῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: Ἀν πρὸ τῆς δημιουργίας τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως ὑπῆρχαν αἱ ἰδέαι καὶ ἂν τὸ δημιουργικὸν αἷτιον τῆς φύσεως ἦτο φύσεως νοητικῆς.

Ὁ Πλάτων ὁμιλῶν περὶ τῆς προϋπάρξεως τῶν τύπων ἰδεῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν ἰδεῶν ποὺ ὑπάρχει διαφορὰ. Ὁμολογεῖ ὅτι αἱ τύποι ἰδέαι προϋπῆρξαν τῶν πραγμάτων τῆς φύσεως, ἀλλὰ ἦσαν δυνάμει ἰδέαι ἐντὸς τῆς οὐσίας, ἐξ ἧς οἱ κόσμοι ἐγένοντο καὶ οὐχὶ ἐνεργεία ἰδέαι. Διότι αἱ μὲν τύποι ἰδέαι, ὡς δυνάμει ἐντὸς τῆς οὐσίας τοιαῦται, οὔτε γνωστικὴν οὔτε συνειδητὴν ιδιότητα ἔχουσι. Πᾶσαι αἱ ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις τῆς θείας οὐσίας τῆς Φύσεως πρὸ τῆς διαπλάσεως αὐτῆς εἰς μορφὰς ὑπῆρξαν δυνάμει εἰς τὰ οὐσιαστικὰ δημιουργικὰ αἷτια καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἶναι εἰς τὸ ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι, ἐμφανίζει τὰς λειτουργίας τῶν διαπλασθέντων κόσμων, τὰς μεταμορφώσεις καὶ ἀνελίξεις αὐτῶν. Θὰ ἐμφανίξῃ δὲ εἰς τὸν ἄπειρον χρόνον ἀπείρους ἀνελίξεις τῶν οὐσιῶν, διότι μέσα εἰς αὐτὰς ὑπάρχουν δυνάμει ἀπείροι καὶ ἀτελεύτητα δυνάμεις, αἵτινες θὰ ἐκδηλωθοῦν εἰς ἐν ἐνεργείᾳ τοιαύτας. Καὶ τούτο εἶναι τὸ θεῖον μυστικόν τῶν οὐσιῶν, τὸ ὁποῖον καὶ τὰς χαρακτηρίζει ὡς αἰδίους καὶ

ατελευτήτους εις τας εκδηλώσεις των.

Ο Πλάτων ωμίλησε ως μύστης και περί καθαρᾶς γνώσεως και αναμνήσεως των ιδεών. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἕτερον ζήτημα αναφερόμενον εις τας ἐξελεύσεις των ψυχών. Εδέχετο δηλαδή ο Πλάτων την ὑπαρξιν των ψυχών και την ἐξέλιξιν αὐτῶν δια των εν τοις ὀργανισμοῖς ἐνσωματώσεων. Επομένως η μεν καθαρὰ γνώσις αναφέρεται εις τας σχέσεις αὐτῶν προς ἄλλας θειοτέρας ἀπὸ ἀπόψεως γνώσεως και ἐκ των ὁποίων οἱ γνώσεις αὗται προέρχονται, ἀνεμνήσκειτο δε τας σχηματισθείσας αὐτοῦ ιδέας εις τας προγενεστέρας των ἐνσωματώσεις.

Ἀκολουθῶς ομιλεῖ περί της υφισταμένης διαφορᾶς, την ὁποίαν διέτιπνυσαν οἱ ἀρχαῖοι μῦσαι μεταξὺ κοσμογονίας, πνευματογονίας και θεογονίας και λέγει:

Της κοσμογονίας ἕπεται ἡ πνευματογονία και ταύτης ἡ θεογονία (κατονομάζει την ἐπάρχουσα διαφορὰ μεταξὺ της ἐννοίας του δημιουργοῦ θεοῦ και του θεοῦ πνεύματος, επικαλούμενος την Ἀρχαιοελληνικὴν παράδοσιν ἡ ὁποία ἐπιμελῶς διενεργεῖται ταύτην.)

Πάν ὅτι δύναται να προέλθῃ ἐκ νοητικοῦ και συνειδητοῦ ὄντος, θα ἔχῃ τας ιδιότητας αὐτοῦ. Δὲν δύναται να προέλθῃ οὐσιαστικὸς κόσμος ἀνερ των ιδιοτήτων τούτων. Τὸ ἐναντίον παρουσιάζει μεγάλην ἀντίφασιν και δὲν δύναται να γίνῃ ἀποδεκτὸν ἀπὸ καλῶς ἐνεργούσας διάνοιαν. Εἰς τὰ οὐσιαστικά αἰτία ὑπάρχον και ἡ δύναμις της νοήσεως και ἡ δύναμις της συνειδήσεως, ἀλλ' ὑπάρχον μόνον δυνάμει και ὡς ἐκ τούτου μεταγενεστέως ἐμφανίζονται τὰ νοητικά και συνειδητά ὄντα, με τας ιδιότητας ταύτας ἐν ἐνεργείᾳ και με ἄλλας ἀπείρους ιδιότητας με τας ὁποίας θα ἐμφανισθοῦν εις τον ἀπείρον χρόνον.

Ομιλεῖ ἀκολουθῶς περί των κοσμογονικῶν θεωριῶν του Ορφέως και του Πυθαγόρου και λέγει ὅτι:

Τὰ οὐσιαστικά δημιουργικά αἰτία καθόρισαν οἷτοι εις τας ἐννοίας της Μονάδος και της ἀορίστου Διάδος, ἐξ ὧν τὰ πάντα ἐγένοντο.

Τὴν μονάδα θεωροῦν ὡς τὸ οὐσιαστικόν δημιουργικόν αἷτιον, ὁπερ κατέχει τον ἀπείρον χρόνον, τὸ πάντοτε συνεχές προς εαυτὸ και πάντοτε ἐν, κατ' ἀντίθεσιν προς τὴν ἀόριστον Διάδα, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πλήθος ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. Ἡ ἀόριστος Διάς εἶναι τὸ οὐσιαστικόν αἷτιον ἀποτελούμενον ἀπὸ μέρη. Ἡ συνεργασία των δύο τούτων αἰτίων διέπλανε τοὺς κόσμους και ἐξ' αὐτῶν ἐξεπορεύθησαν και θα ἐκπορεύονται εις τον ἀπείρον χρόνον ὅλοι οἱ νόμοι και οἱ δυναμικότητες των αἰεὶ μεταμορφουμένων κόσμων. Εἰς' αὐτῶν τὰ πάντα ἐγένοντο και θα γίνονται.

Αν δεν θα υπήρχε ουσιαστικός χώρος το παν θα ήτο αφηρημένη έννοια. Η μελέτη των ζητημάτων τούτων πρέπει να μελετάται με καθαράν και διανοήν διάνοιαν, μακριάν από αφηρημένας σκέψεις, αι οποίαι δημιουργούν σύγχυσιν και ατακτασθαίαν με αποτέλεσμα την ανωριότητα και αδυναμίαν εις την σύλληψιν της πραγματικότητος των κόσμων.

Σημείωση Διατηρήθηκε η γλώσσα του καμίνου της εποχής εκείνης του ομιλήτου.

ΠΟΛΥΤΙΜΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΑΪΚΗ ΜΑΣ ΣΟΦΙΑ

Σαν σου τόχει πειρασμός
δέξου τον σαν αγιασμό.

(Οι πειρασμοί σταθροποιούν ης αρετές. Συμβάλλουν στην εξέλιξη).

Σιμά στα ξηλεμένα και η κακία.

(Τα καλά και ενάρετα κακοζογούνται).

Μέσα στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, όλοι είναι αδέρφια.
(Αισωνίας)

Όποιος είναι καλός, βλέπει τα ουράνια.

Σ' αυτόν τον κόσμο προετοιμάξεις την τύχη σου για τον μελλοντικό.
(Κίνης)

Ιδρώτα θέλει η αρετή.

«Αδ' αρετά βάνει δια μόχθον» Εuryκλιδης (Ηρακλείδα, 625)

Τα σάβανα δεν έχουν τσέπες.

Όπου λαλούν οι κόρακες σπαταίνουνε τ' αηδόνια.

Το δέντρο 'τόχει τον καρπό, όλο πετροβολάται.

(Οι ενάρετοι και άξιοι πολεμούνται).

Το περίσσιο πάει χαράμι. (Τουρκική)

(Εννοείται αυτό που περισσεύει και το κρατά ο άνθρωπος για τον εαυτό του, ενώ οι συνάνθρωποί του το στερούνται).

Βράζει με το ζουμί του.

(Υποφέρει από τα πάθη του).

Το κακό που έκαμες θα σπάσει το κεφάλι σου.

Της Τύχης μ' έκαμ' αγωγή κ' η Τύχη μου εμένα
ότι παθαίν' ο άνθρωπος απ' το Θεό γραμμένα. (Άνδρου)

Ήθελέ το η μοίρα του
και έπαθέ το η γνώση του.

«Εγώ Κύριος, ο συντελών πάντα (...) την βουλήν αυτών μοραίνων» Ισαΐα, 44, 24 - 25

Του φίλου τη φίλιά δεν τη γνωρίζεις, αν δεν τη δοκιμάσεις.

Οι λεξεις είναι νάνοι, τα παραδείγματα γίγαντες. (Ιλβετίας)

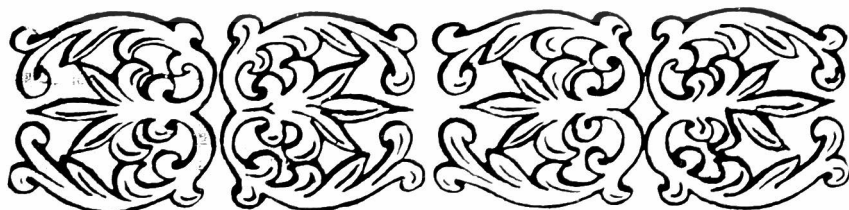
Ό,τι κακό κάμει κανείς μοναχός του τ' απατού του,
δεν του το κάμει ούλος ο κόσμος. (Κρήτης)
(απατού: εαυτού)

Κλεψιμό σπυρί στο σπόρο, αν φυτρώσει, δε σταχνάζει,
κι αν σταχνάσει, δεν ψωμώνει. (Έπιανήσου)

Άνθρωποι με αρχές έχουν θάρρος. (Κίνας)

Ό,τι σχεδιάζεις κρατά το μυστικό. (Ιαπωνίας)

«Ο μέλλεις πράττειν, μη πρόλεγε» Παπαζού (Διογ. Λαερτ. Βίοι Φιλ. Ι, 78).

Ο ΗΛΙΟΣ, ΕΝΑΣ ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Η ώρα της ανατολής

Τον Όμηρο Λιβανιώτη

Ο μμητισμός είναι ένας φυσικός νόμος, που δεν μπορεί κανείς να τον αρνηθεί και ο ίδιος ο άνθρωπος δεν ξεφεύγει απ' αυτόν. Αν κατοικεί σε ακάθαρτους και σκοτεινούς χώρους, κι αυτός επίσης θα γίνει, λίγο - λίγο, στις σκέψεις του και στα συναισθήματά του λυπημένος, κατσοψιασμένος, απαισιόδοξος. Δεν είναι το σώμα του βέβαια, αλλά η ψυχή του που εξισώνεται: προκαλείται ένα είδος όσμωσης, διεύθυνσης του περιβάλλοντος. Αλλά σε ένα άλλο χώρο, γεμάτος λουλούδια, πρασινάδα, ρυάκια, να ποιητές, να ζωγράφοι και μουσικοί που εμφανίζονται, γιατί επηρεάζονται από τη γοητεία, το φως και τα χρώματα.

Και τώρα, όταν κοιτάμε τον ήλιο, ακόμα και χωρίς να το ξέρουμε, η ψυχή μας παίρνει το σχήμα του ήλιου: γίνεται μια σφαίρα πύρην και φωτεινή. Κοιτώντας τον ήλιο (κατά την ανατολή) όλη μας η ύπαρξη αρχίζει να του μοιάζει. Με το βλέμμα, ο άνθρωπος συνδέεται με το αντιχείμενο ή με το όν που κοιτάζει, μπαίνει στο επίπεδό του, το μιμείται, ακόμα και ασυνείδητα (...) Γίνεστε τότε πιο φωτεινοί, πιο ξεστοί, πιο ζωογόνοι κι όταν περνάτε ανάμεσα στους ανθρώπους, σαν ένας ήλιος, τους δίνετε το φως, τη ζέση και τη ζωή. Αν επί χρόνια εξακολουθείτε να πηγαίνετε συνειδητά προς τον ήλιο, αυτός ο νόμος θα εκδηλωθεί με μια πραγματική δύναμη, και θα γίνεται πραγματικά ένας ήλιος (...) Όταν κοιτάτε τον ήλιο, η ψυχή σας παίρνει το σχήμα του ήλιου (...)

Ο ήλιος είναι ένας απεριγράφτος κόσμος κατοικημένος από αγγέλους από αρχαγγέλους και από θεότητες (...)

Για να πάτε στην ανατολή του ήλιου, πρέπει ήδη να έχετε προετοιμαστεί από την προηγούμενη μέρα, να μη φάτε πολύ, να μην κοιμηθείτε πολύ αργά, να μην κάνετε τίποτα που να είναι ικανό να σας απασχολήσει ή να σας βασανίσει την επόμενη μέρα, αλλά να τα τακτοποιήσετε όλα με τέτοιο τρόπο, ώστε να είστε ελεύθεροι το πρωί, με τη σκέψη διαυγή και την καρδιά σε ειρήνη, χωρίς να έχετε τίποτα για να ρυθμίσετε, να λυπηθείτε ή να διορθώσετε. Αυτό είναι πολύ σημαντικό (...) Να προβληθείτε προς τον ήλιο, να τον φαντα-

στείτε σαν ένα θαυμάσιο κόσμο, κατοικημένο από τα πιο τέλεια όντα, όντα απόλυτα φωτεινά, που ζουν μέσα στην ύψιστη νοημοσύνη, μέσα στην απόλυτη αγάπη, μέσα στην απόλυτη αγνότητα και να σκεφθείτε ότι εκεί επάνω βασιλεύουν μια τάξη, μια καλλιέργεια, ένας πολιτισμός που ξεπερνούν κάθε φαντασία.

Και τώρα, θα σας δώσω μεριζούς τύπους που μπορείται να προφέρτε κοιτώντας τον ήλιο να ανατέλλει. Θα περιμένετε να φανεί η πρώτη ακτίνα και με αγάπη θα προφέρτε μέσα σας αυτά τα λόγια:

- Όπως αυτός ο ήλιος ανατέλλει στον κόσμο, έτσι ο ήλιος της ελευθερίας, της αθανασίας, της αωνιότητας και της αλήθειας να ανατείλλει μέσα στο πνεύμα μου!

- Όπως αυτός ο ήλιος ανατέλλει πάνω από τον κόσμο, έτσι ο ήλιος της αγάπης και της απεραιτοσύνης να ανατείλλει μέσα στην ψυχή μου!

- Όπως αυτός ο ήλιος ανατέλλει πάνω από τον κόσμο, έτσι ο ήλιος της νοημοσύνης, του φωτός και της σοφίας να ανατείλλει στη νοημοσύνη μου!

- Όπως αυτός ο ήλιος ανατέλλει πάνω από τον κόσμο, έτσι ο ήλιος της πραότητας, της καλοσύνης, της χαράς, της ευτυχίας και της αγνότητας να ανατείλλει στην καρδιά μου!

- Όπως αυτός ο ήλιος, φωτεινός, ακτινοβόλος, ανατέλλει πάνω από τον κόσμο, έτσι ο ήλιος της δύναμης, της ισχύος, της ενέργειας, του δυναμισμού και της ενεργητικότητας να ανατείλλει στη θέλησή μου!

- Και όπως αυτός ο φωτεινός, ο ακτινοβόλος, ο ζωντανός ήλιος ανατέλλει πάνω από τον κόσμο, έτσι ο ήλιος της υγείας, της ζωηρότητας και του σφρίγγου να ανατείλλει σ' ολόκληρο το σώμα μου!

- Αμήν. Γένοιτο. Για τη Βασιλεία του Θεού και τη δικαιοσύνη του.

- Αμήν Γένοιτο. Για τη δόξα του Θεού!

Κάθε πρωί, όταν έρχεστε στην ανατολή του ήλιου, να σκεφτείτε ότι, ενώνόμενοι με τον ήλιο, ενώνεστε με το Πνεύμα του ήλιου, το Πνεύμα του ήλιου που είναι το Πνεύμα του Χριστού, μια εκπόρευση του ίδιου του Θεού. Το να εκτίθεσθε σωματικά στον ήλιο δεν αρκεί. Για να λάβετε αληθινά το φως, τη ζωή και τη ξέστη του ήλιου, πρέπει το πνεύμα σας να εκτεθεί στον ήλιο, να ενωθεί μαζί του, να διεισδύσει μέσα σ' αυτόν. Βυθίζεστε σ' έναν άλλο κόσμο και εκεί λαμβάνετε τη γνώση, τη φώτιση (...)

Ο Ερμής ο Τρισεγμένος το λέει καθαρά: υπάρχει μια δύναμη

που έρχεται από τον ήλιο. Και καθώς ο ήλιος θα παίζει το μεγαλύτερο ρόλο στο μέλλον, πρέπει να βιαστείτε να τον καταλάβετε, να αποκτήσετε μια καινούρια συνείδηση γύρω απ' αυτόν και να ετοιμαστείτε να δεχτείτε όλα τα ρευστά του, όλες τις δυνάμεις του.

(Απαντα, τόμος Χ, εκδόσεις PROSVETA)

Το φως του Ήλιου που εκπορεύεται από τις Θειότερες ουσίες του.

Απόσπασμα ομιλίας του Σ. Νάγου σε φιλοσοφικό
εργαστήριο στις 9/4/1911

Η γήινη ζωή ζει και εξελίσσεται δια του φωτός του Ουρανού. Ο Ήλιος είναι Πατήρ της γήινης ζωής, πάσης γήινης ζωής. Αλλά ενδότερον του Ήλιου του οποίου βλέπουν οι αισθήσεις μας, υπάρχουν θειότεροι νόμοι κατεργαζόμενοι θειότερον Φως. Αυτού του Φωτός Κύριος είναι ο Πατήρ του Πνεύματος, του Πνεύματος το οποίον απέβαλε το Γήινο σκότος. Το πνεύμα το οποίον φέρει γήινο σκότος έχει πατέρα τον εξωτερικόν Ήλιον, δηλαδή το φως το οποίον εκπληγάζει από τις χαμηλότερας ουσίας του σώματος του Ήλιου. Εξείν όμως το οποίον απέβαλε το γήινο σκότος, έχει πατέρα αυτού το φως του Ήλιου και έχει σχέση προς όλες τις πνευματικές ενεργήσεις του Ουρανού. Τον φωτός αυτού τέκνα είναι οι Θεοί. Τον φωτός αυτού τέκνον είναι και ο Χριστός. Όλον το φως αυτό θάνει και προκαλεί ενεργείας, εκεί η ζωή καθίσταται αιωνία και η ψυχή, η οποία την εκδηλώνει μετέχει της αθανασίας.

ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟ

Του νεοπλατωνικού Πρόκλου

Επάκουσον Βασιλεύ του πνευματικού πυρός, Τιτάν των Χρυσών ηνίων.

Επάκουσόν με χορηγέ του φωτός, κυρίαρχε της πηγής εξής ρέει η ζωή. Σὺ, ὅστις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ κόσμου τῶν Πλανητῶν διοχετεύεις ποταμούς θείας ἀρμονίας, ἐπάκουσόν με.

Κατέχων ὑπερθεὶν τοῦ αἰθέρος τὸν ζενιτικὸν θρόνον καὶ ἔχων ὡς ὅπιν τὸν φωτεινὸν κύκλον, ὅστις εἶναι ἡ καρδιά τοῦ κόσμου, πληροῖς τὸ Παν δυνάμειος ἰσχύος, ὥστε νὰ ἀφ' ἑπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ ληθαίου τοῦ ἀνθρώπινου νοῦν.

Οἱ ἀστέρες περπολοῦνται ὑπὸ τοῦ πυρός σου καὶ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἀρμάτος σου ἐκκολάπτεις τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς.

Παν ὅ,τι δημιουργεῖται, ἀναγεννᾶται ἐπινεύσει τῶν ὠρῶν κατὰ περιοδικὰς περιφορὰς τοῦ ἀρμάτος σου. Πᾶσιζία τῶν ἀντιμαχομένων στοιχείων τερματίζεται ἅμα τῇ Σὴ λάμπει, ὦ Υἱέ τοῦ Πατρὸς οὐ το ὄνομα παραμένει ἁματόν. Ὁ χορὸς τῶν ἀδεκάστων Μοιρῶν σε ὑπακούει. Τῇ Σὴ ἐπινεύσει, ἐκεῖναι μεταστρέφουν τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἰστούς τῆς ἑμαρμένης, διότι Σὺ βασιλεύς εἶσαι εἰς τὸ ὑπερέραν καὶ Σὺ κυρίαρχεῖς πάσης δυνάμειος ὑπερθεὶν ἡμῶν.

Ὡ βέλτιστε τῶν Θεῶν, πνεῦμα εὐδαίμον στεφόμενον ὑπὸ τῶν φλογῶν, εἰκὼν τοῦ Δημιουργοῦ τῶν πάντων.

Ὡ Σὺ ὁ ἐποπτεύων τὴν ἀνοδὸν καὶ τὴν λήτρωσιν τῶν ψυχῶν, ἐπάκουσόν με:

Ἀποκαθάρον με πάσης ἀνομίας.

Λύτρωσόν με τῶν καταδυναστευόντων με παθῶν.

Ἀπάλλαξόν με τῆς τιμωρίας.

Ἐξίλευσόν με ἐνώπιον τῆς Ὑπερτάτης Δικαιοσύνης, ἧς τὸ ταχύ βλέμμα διαπερὰ τα πάντα.

Μετάδος εἰς τὸ πνεῦμα μου διαύγειαν καὶ εὐδαμονίαν καὶ εἰς τὸν οργανισμόν μου τὸ θαυμάσιον δῶρον τῆς υγείας.

Οδηγήσόν με πρὸς τὴν δόξαν.

Μετάδος τὴν ἰσχύος νὰ ὑπηρετῶ τὰς Μοῦσας.

Καὶ εἴν, ὅτε αἱ Μοῖραι κλώθουν τοὺς ἰστούς, ἡ στροφὴ τῶν ἀστέρων ἐπιφέρει ἡμῖν διανοητὴν, ἀπομάκρυνον αὐτὴν ἀφ' ἡμῶν τὴ ἀκαταβλήτω Σοὺ δυνάμει.

(Τὸ πρωτότυπο κείμενο βρῶνται στὸ βιβλίο «CALLIMACHUS, CLEANTHES,

PROCLUS, CURANTE JO - FR BOSSONADE, PARISIIS, 1824, εις Γεννάδειο βιβλιοθήκη με τα στοιχεία GC 107).

ΠΡΟΚΛΟΣ: Νεοπλατωνικός Φιλόσοφος της Αθηναϊκής Σχολής, εκ των τελευταίων, αντιπροσώπων της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 410 μ. Χ. και δίδαξε στην Αθήνα επί πενήντα έτη.

Μία αναφορά από τον Πλάτωνα

Αυτός δε (ο Σωκράτης) έμεινε όρθιος μέχρι που εχάραξε η ανγή και ανέτειλε ο ήλιος. Έπειτα αφού προσευχήθηκε στον ήλιο απομακρύνθηκε.

(Συμπόσιο, 220 c)

(Ο δε ειστήκει μέχρι έως εγίνετο και ήλιος ανέσχιν' έπειτα ώχρετ' απιών προσευξάμενος τω ήλίω)

Στοχασμοί του Γκαίτε

Αν με ερωτήσετε εάν αρμόζει στη φύση μου να προσκέρω στον Χριστό ευλαβική λατρεία, θ' αποκριθώ: Βεβαίότατα! Κλίνω εμπρός του, γιατί είναι η θεεζική αποκάλυψις των υπεροχωτέρων αρχών της ηθικής. Αν μ' ερωτήσετε εάν αρμόζει στη φύση μου να λατρεύω τον Ήλιον, θ' αποκριθώ επίσης: Βεβαίότατα! γιατί είναι και αυτός αποκάλυψις της υπεράτης θεότητας και μάλιστα η υψηλότερη αποκάλυψις που είναι δυνατόν να γνωρίσωμεν εμείς, τα τέκνα της γης. Λατρεύω θ' αυτόν το Φως τη γονιμοποιό δύναμη του Θεού, εντός της οποίας «ζώμεν και κινούμεθα και εοιμέν», εμείς τα φυτά και τα ζώα. Αν μ' ερωτήσετε εάν είμαι διατεθειμένος να ορκίσω μπροστά στο κοκαλάκι του δακτύλου του αποστόλου Πέτρου ή Παύλου, θ' αποκριθώ: «Κάμετέ μου τη χάρη και μη μ' ενοχλείτε με τους παραλογισμούς σας».

T. P. Eckermann «Συνομιλίες Έκκερμαν με τον Γκαίτε» μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη, Αθήνα 1913.

Χρησμοί της Πυθίας

*Είπατε βασιλεί τω χαμαί πέσε δαίδαλος ανιά.
Ουκέτι Φοῖβος ἔχει καλῖβαν, ου μάντιδα δάφνην,
ου παγάν λαλέουσαν ἀπέσβετο και λάλλον ἔδωκε.*

(Να πείτε στο βασιλιά, πως έπεσε ο καλοδοιούμενος ναός.
Δεν έχει πια ο Φοῖβος στέγη, ούτε η μάντις δάφνη,
ούτε η πηγή που μιλάει στέρεψε και το νερό που λαλούσε.)

Είναι ο χρησμός, που κατά το Βυζαντινό χρονογράφο Κεδρηνό (304 Α), δόθηκε από το μαντείο των Δελφών, στο γέλο του αυτοκράτορα Ιουλιανού Ορειβάσιου, σταλμένο για να το ανασρθώσει.

*Ω θεή Σαλαμίς, απολείς δε σε τέξνα γυναικῶν
ή που σκιδναμένης Δημήτρεος ή σπυγούσης.*

(Ω θεία Σαλαμίνα, θ' αφανίσεις εσύ παιδιά γυναικῶν
ή στη σπορά (το σκόρπισμα) του σταυριού ή στο θέρο.)

Είναι ο χρησμός που έδωσε η Πυθία στους Αθηναίους το 480 π. Χ. και που συμβούλευε τα «ξύλινα τείχη». Τελείωνε με τους δύο αυτούς στίχους που έδωσαν και αυτοί αφορμή σε αμφισβήτηση. Εκείνους που υποστήριζαν πως θα έπρεπε να επιδιώξουν να ναυμαχήσουν κοντά στη Σαλαμίνα, τους ενίσχυσε ο Θεμιστοκλής, εξηγώντας πως αν ήταν να νικηθούν εκεί οι Αθηναίοι θα έλεγε ο χρησμός «*ω σχετλή Σαλαμίς*» και όχι «*θεή*». (Ηρόδοτος 7, 142)

Ο Σωκράτης ήτο πάντοτε σεμνός και εναντίον της επιδείξεως, υπόδειγμα ανθρώπου και φιλοσόφου. Η σοφία του πνεύματος δεν είναι από εκείνα τα πράγματα τα οποία διαφημίζονται. Τα πρόσωπα αυτού του είδους ζουν μίαν ζωήν μυστικήν, την οποίαν ούτε οι ίδιοι αποκαλύπτουν, ούτε οι άλλοι είναι εις θέσιν να αντιληφθούν.

Α. ΑΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ (Αρχ. Ελλ. Φιλόσοφοι, σελ. 295)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΣΙΝΑΪΤΗΣ (525 - 600μ. Χ.)

Ανθολόγηση του περίφημου έργου του «ΚΛΙΜΑΞ»

— Ίδιον των προχωρημένων στην αρετή είναι να υπομένουν γενναία και ευχάριστα τις θλίψεις. Ίδιον όμως των αγίων και των οσίων είναι να παρέρχονται αβλαβώς τους πεινούς. (ΚΛ, 10)

— Εάν το Άγιο Πνεύμα ονομάζεται και είναι «ειρήνη ψυχής», ενώ η οργή «ταραχή καρδιάς», τότε οπωσδήποτε τίποτε άλλο δεν εμποδίζει την παρουσία Του μέσα μας όσο ο θυμός. (Π, 16)

— Όποιος ε γνώρισεν τα παραπτώματά του, εξαίνασθήσεται τη γλώσσα του, ενώ ο πολύλογος δεν ε γνώρισεν ακόμη καθώς πρέπει τον εαυτόν του. Ο υίλος της σιωπής προσεγγίζει τον Θεόν και συνομιλώντας μυστικά μαζί Του ησυχάζεται από Αυτόν. (Ι Α, 4)

— Εργασία φαινετή η προσευχή. Όποιος την κατέκτησε και τον Θεό πλησιάζει και τους δαίμονας εκδιώκει. (ΠΙ, 7)

— Τίποτε δεν ωφελεί περισσότερο αυτούς που μας βλέπουν, από την ταπεινή και ειλικρινή συμπεριφορά και τον ανεπιτήδευτο λόγο. Έτσι δίδεται και στους άλλους παράδειγμα να μην υπερηφανεύονται ποτέ, πράγμα από το οποίο τί πτάσσει περισσότερο ωφελίμοι. (ΚΛ, 26)

— Κάποιοι από τους προορατικούς Πατέρες επρόσφε τα εξής τα οποία και διηγείτο: «Ενώ καθόμουν σε στήσι μοναχών, ήλθαν οι δαίμονες της κενοδοξίας και της υπερηφανείας και κάθησαν δεξιά μου και αριστερά μου. Και ο πρώτος μου εξεντούσε την πλευρά με τον δάκτυλο της κενοδοξίας και με προέτρεπε να πω κάποιο όραμα ή κάτι που επετέλεσα στην ερήμω.

Μόλις όμως τον απέκρουσα, λέγοντας, «αποστραφείσαν εις τα οπίσω και κατασχέθεισαν οι λογισόμενοί μοι κακά (Ψαλμ. 50, 3), αμέσως ο δεύτερος ο εξ αριστερών μου ψιθύριζε στο αυτί: «Εύγε! Πολύ καλά έκανες! Έγινες μέγας, αφού ενίκησες την αναδέσπατη μητέρα μου».

Τότε εγώ, χρησιμοποιώντας τον επόμενο στίχο του Ψαλμού, απάντησα:

«Αποστραφίτωσαν παραυτίκα αισχυνόμενοι οι λέγοντές μοι: εύγε, εύγε πεποιήσας»!. (Κ Α, 27)

—Της ανατολής του ηλίου προτρέχει το φως της αυγής. Παρόμοια πριν από την ταπείνωση τρέχει η πραότητα... Η **πραότητα είναι μία αμετακίνητη κατάσταση του νου, που παραμένει η ίδια και στις τιμές και στις περιφρονήσεις.** (ΚΔ, 1 - 2)

— Όλα όσα βλέπονται τα φωτίζει ο ήλιος, και όλα όσα γίνονται με λογική τα ενισχύει η ταπείνωση. Όταν απονισιάζει το φως, όλα είναι ξοφώδη και **όταν απονισιάζει η ταπείνωση, όλα τα κατορθώματά μας είναι άχρηστα.** (ΚΕ, 15)

— Αγάπη και ταπείνωση! Ιερό ξεύρος! Η μία υψώνει και η άλλη συγκρατεί όσους υψώθηκαν και δεν τους αφήνει πότε να πέσουν (ΚΕ, 36)
(Έκδοση μινι Παράκλητου, Ξρωτός Αττικής, 1994).

Όσο βρισκόμαστε φυλακισμένοι μέσα στο σώμα .

Υπομονή, περισυλλογή κι εμπιστοσύνη...

Τον Νίκου Καζαντζάκη

Είχα ξεκολήσει γάποτε από τον χορμό μιας ελπίς μια χρυσάλλιδα και την είχα απιθώσει στην απαλάμη μου μέσα από το διάφανο τσόφλι της διέκρινα ένα πράγμα ζωντανό να σαλεύει, η μυστική κατεργασία θα βρίσκονταν πια στο τέρας κι η μελλούμενη, σβλαβωμένη αζόμα πεταλούδα περιέμενε σγροτριμμένη νά' ρθει η άγια ώρα να προβάλλει στον ήλιο. Δε βιάζονταν, είχε εμπιστοσύνη στο φως, στο γλυρό αέρα, στο αιώνιο νόμο του Θεού και περιέμενε.

Μα εγώ βιαζόμουν· ήθελα μια ώρα αρχύτερα να δω να ξεπουλιάζει μπροστά μου το θάμα, πώς τινάζεται από το μνήμα της κι από το σάβανο της η σάρκα και γίνεται ψυχή. Έτσιψα κι άρχισα να φυσώ απάνω της τη ξεστή μου ανάσα και να, σε λίγο, μια σσισημάδα χαράχτηκε στη ράχη της χρυσάλλιδας, σιγά σιγά σβίστηκε από πάνω έως γάτω αλάξερο το σάβανο και φάνηζε, σφαλτομανταλωμένη αζόμα, με στρουφηγμένα τα φτερά, με τα πόδια γολημένα στην κοιλιά, καταπράσινη, η αμέσστη πεταλούδα. Σπαρτάριζε αλαφριά κι ολοένα ζωντάνευε γάτω από την επίμονη ξεστή μου ανάσα· το ένα φτερό ξεκόρησε, γλωρό σαν μεταμετουσιασμένο φάλλο λεύκας,

κι άρχισε να σπαρταράει και ν' αγωνίζεται να ξετιλίχθει ως πέρα ολάκερο, μα τον κάκου έμνε μισάνοιχτο και ξαρωμένο. Σε λίγο χορηγήθηκε και το άλλο κτερό, μόχτησε κι αυτό να τεντωθεί, δεν μπόρεσε και σπάθηκε μισοξετιλιγμένο κι έτρεμε· κι εγώ, με την αναίδεια του ανθρώπου, σκεπμένος, φουρούσα απάνω τους το ξεισιό αγνό μου, μα τα μισερωμένα κτερά είχαν τώρα αζινητήσαι κι είχαν γέρει μαραιμένα.

Η καρδιά μου πιάστηκε από τη βιάση μου, αποτολμώντας να παραβώ έναν αιώνιο νόμο, σκότωσα την πεταλούδα στην απαλήμμου κρατούσα ένα χορηάρι. Χρόνια και χρόνια πέρασαν· μα από τότε, το αλακρό ετούτο χορηάρι της πεταλούδας βαραίνει τη συνείδησή μου.

Ο άνθρωπος βιάζεται, ο Θεός δε βιάζεται, γι' αυτό και τα έργα του ανθρώπου είναι αβέβαια και μισερά και του Θεού αφεγάδιαστα και σίγουρα. Τα μάτια μου βούρζωσαν· κι ορκίστηκα ποτέ πια να μην παραβώ τον αιώνιο τούτο νόμο· σαν το δέντρο να βρέχομε, να λιάζομαι, να με δένει ο άνεμος και να περιμένο μ' εμπιστοσύνη· θα ρθει η μακροπόθητη ώρα του ανθρώπου και του καρπού.

Μα να, παραβαίνω τώρα τον όρκο μου. Η χρυσαλλίδα του Ζορητά δεν είχε ακόμα ωριμάσει, βιάστηκα ν' ανοίξω το σάβανό της· ντράστηκα, έσπασα ό,τι είχε μοντζαλώσει στο χωτί και βγήκα και ξάπλωσα στην άκρη της θάλασσας.

Θεμήθηκα ένα λόγο του Ζορητά: «Εγώ ενεργώ πάντα ως αν ήμουν αθάνατος.» Τη μέθοδο αυτή του Θεού ας ακολουθούμε κι εμείς οι θνητοί, όχι από μεγαλομανία κι αναίδεια, παρά από την ακαταμάχητη λαχτάρα της ψυχής προς τ' απάνω· η προσπάθεια να μιμούμαστε το Θεό είναι ο μόνος τρόπος να ξεπεράσουμε, ας είναι και μια τριχα, ας είναι και για μια στιγμή - θεμήσοι το χελιδονόγαρο - τα σύνορα του ανθρώπου. **Κι οι πιο ακριβές παραγγελίες που μας δίνει ο Θεός, όσο βρισκόμαστε φυλακισμένοι μέσα στο σώμα, όσο είμαστε χρυσαλλίδες, είναι η υπομονή, η περιουλλογή κι η εμπιστοσύνη (...)**

Θεϊκός ρυθμός· άστρα, πουλιά, σπόροι μέσα στο χώμα, όλα υπακούουν· και μόνο ο άνθρωπος σηκώνει κεφάλι και θέλει να παραβεί το νόμο και να μετατρέψει την υπακοή σε ελευθερία· γι' αυτό κι απ' όλα τα πλάσματα του Θεού αυτός μονάχα μπορεί κι αμαρτανεί· τί θα πει αμαρτανεί; **χαλνάνει την αρμονία.**

(Από το βιβλίο του «Αναφορά στον Γκρέκο» σελ. 460 - 461)

Η ΤΕΛΕΙΑ ΖΩΗ

Τον αείμνηστον Διδάσκαλον Αντώνιον Αδριανόπουλον

Εάν ο άνθρωπος είναι πράγματι λογίζον ον, πρέπει να μη ξησπινειδήτως, πρέπει να θέτη ένα σκοπόν δια την ζωήν του. Πρέπει να θέτη μπροστά του ένα πρόγραμμα, εν ιδανικόν, μίαν εικόνα της ζωής σύμφωνον προς το πρόγραμμα αυτό, το οποίον να είναι σύμφωνον προς τον σκοπόν της ανθρωπίνης ζωής, δηλαδή την τελειοποίησιν του ως ψυχής, προς την πραγματοποίησιν του οποίου, πρέπει διαρκώς να τείνη.

Δια τούτο θα προσπαθήσωμεν να δώσωμεν μίαν σκιαγραφίαν της ζωής, της τεινούσης προς τον σκοπόν αυτόν, της ιδανικής και τελείας ζωής, όπως τουλάχιστον ημεείς την αντιλαμβάνομεθα.

Αυτό όμως το ιδανικόν της ζωής ενρίζεται εις πλήρη αντίθεσιν προς την ζωήν που διάκομεν με τας μικρότητάς της, τας ποταπότητάς της και τα πάθη που την γινούσιν. Έχουν δημιουργηθή απ' αιδώνων συνθήκαι ζωής, από τας οποίας δεν είναι εύκολον κανείς να ξεφύγῃ. Όσοι όμως αντιλαμβάνονται ορθώς την ζωήν, μπορούν να καταβάλουν μίαν προσπάθειαν δια να προσεγγίσουν όσον το δυνατόν περισσότερον το ιδανικόν αυτό.

Οι άνθρωποι και παν έμψυχον ον ζουν. Αλλά η ζωή που ζάμουν είναι διαφορετική, διαφορετικής υφής και ποιότητας, αναλόγως της βαθμίδος της οντολογικής εξέλιξεως, εις την οποίαν ενρίζονται. Αυτό ισχύει όχι μόνον μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών και ειδών των όντων, αλλά και μεταξύ των κατηγοριών και ατόμων του αυτού είδους. Και εις το ανθρώπινον είδος συμβαίνει το αυτό. Η ζωή ενός Οπτεντότου δεν είναι της αυτής υφής και ποιότητας με την ζωήν των Ευρωπαίων. Αλλά και εις την αυτήν χώραν της γης η ζωή των διαφόρων ατόμων είναι διαφορετική αναλόγως του υφους, της ηλικίας, της κοινωνικής τάξεως, της μορφώσεως, της ιδιοσυγκρασίας κ.λπ. του καθενός. Τον ενός ενρίζεται εις χαμηλόν επίπεδον εκδηλώσεως, σχεδόν ζωώδες, του άλλου εις πολύ υψηλότερον, είναι πνευματικώτερα. Αλλά πρέπει να ερμηνηθή, ποιον είδος ζωής αφορξεί περισσότερον εις την αξίαν, τας πνευματικάς ιδιότητας και γενικώς εις την θέσιν του ανθρώπου εν τη φύσει ποία δύναται να είναι δι' αυτόν η ιδεώδης και τελεία ζωή, την οποίαν πρέπει να προσπαθή να ζήσῃ ο καθείς μας.

Τελεία και ιδανική ζωή δια τον άνθρωπον είναι εκείνη η ατομική ζωή, η οποία ανταποκρίνεται πλήρως και εφύσσεται εις πλήρη αρμονία προς την παγκόσμιον ζωήν· είναι η ζωή που ξηγαίνει μέσα εις τας γραμμάς και της ζωής των ζώων και της ζωής του ανιέρματος· η ζωή που ανταποκρίνεται πλήρως προς τον σκοπόν της υπάρξεως του ανθρώπου και πληροί όλες τας ανάγκας της φύσεώς του, της διελύξης φύσεώς του, της ζωικής και πνευματικής.

Αλλά δια να ξήση κανείς μίαν τέτοιαν ζωήν παρουσιάζονται πολλά προσκόμματα, τα οποία τον προσαλούν αι συνθήκαι του περιβάλλοντος και αι ιδιαιτεροὶ αντιλήψεις.

Μπορεί να παύση αυτή η αντίθεση, αυτή η σύγκρουσις με την κατέλινξιν των φυσικῶν τάσεων και δυνάμεων του ανθρώπου, και με μιαν ανσηράν προσαρμογήν προς τας συνθήκας του περιβάλλοντος. Αυτό όμως απαιτεί δουλείαν και γέρει το πνεῦμα εις την χανέωσιν και την σλασμιότητα. Ὡστε η κατεχόμενη δι' ατομικὴν την ορθήν λύσιν. Ο άνθρωπος τότε ως ανιερμαζόν ον ορδύσσει θα καταστή αυτοσυνειδητός και θα ξήσας ανιέρματον, εφυσκόμενος διαρκώς εις τα δομά της δουλείας. Τοναντίον πρέπει να διαφυλάττη την ελευθερίαν του από παντός, ότι τον περιβάλλει και μετὰ του οποίου έρχεται εις σχέση, διότι μόνον έτσι μπορεί να ανεκτίξη τας ψυχικὰς του δυνάμεις. Δεν πρέπει να εξαρτά τας σκέψεις του και τας ενεργείας του από κανένα, να μη γίνετα ενεργοῦμενον ή εξάρτημα ορδινός. Έχει την ικανότητα να σκέπτετα μόνος και να αποφασίζει δια την ζωήν του.

Τότε σκέπτετα και αποφασίζει αβόρημα, φρονιά και ξη σήφωγα προς εαυτό, το οποίον αριός εφύσσει ως ορθόν. Τότε η ζωή ελευθερώνετα από τα δομά που την περισφύγγουν, παύει κάθε σύγκρουσις και η ζωή πηλάσων το ήρημο πεδίο, καθίστατα μια απόλαυσις αδιάκοπος, μια κίνησις απείλη μέσα στον άπειρο χρόνο και αιώτελι μιά προεφματιζή αωνιότητα.

Απαραίτητον στοιχείον της τέλει ζωής είναι η απελευθέρωσις της από τας αλλοιόδεις, τας απαγορεύσεις και τα εμπόδια, αφερέ κάθε ενεργεια του ατόμου να μη βλάπη κανένα και να μη διαταράσσει την ζωήν των άλλων. Ακόμη πρέπει να βλάπη κανείς μακροά εις τον ενόν ορίζοντα, πέραν του περιβάλλοντος του, εφ δυνατόν πέραν της Γης, εις την αστεφανοσύνην του κόσμου.

Δια να ξήση κανείς μίαν τέτοιαν ζωήν, πρέπει ακόμη να απάλλαγη πρωταρχικώς από τον εγωισμόν, τας κακίας, τα ελαττώματα, τας προλήψεις, να παύση επηρεαζόμενος από την διαφθοράν και τας ποταλότητας του περιβάλλοντος, να ανεκτίξη την ζωήν του, να

εντείνη και πολλαπλασιασθή τας εκδηλώσεις της, τας κατενθύνσεις της, την δράσιν της, την ωφελιμότητα και αποτελεσματικότητά της. Να καλλιεργήση όλα τα στοιχεία της υποστάσεώς του και όλες τας δυνάμεις της προσωπικότητός του.

Ο άνθρωπος είναι ζώον λογικόν· άρα ζώον και λογικόν ον. Η ζωή του έχει να πληρώσῃ ανάγκας της λογικῆς του υποστάσεως, η οποία αποτελεί και το κύριον συστατικόν του, και ανάγκας τῶν σωματός του, το οποίον είναι ὄργανον, μέσον, δια τοῦ οποίου το πνεῦμα εκδηλοῦται εἰς τὸν υλικόν κόσμον. Αἱ διάφοραι λειτουργίαι της ζωῆς, αἱ πνευματικαὶ καὶ ζωϊκαὶ τοῦ λειτουργία, πρέπει ὅλαι νὰ πληρῶνται συνειδητῶς, σύμφωνα πρὸς τὰς ἀνάγκας της φύσεώς του. Τότε ζῇ κανεὶς τελείαν ζωὴν, ὅταν καρποῦται ὅλων τῶν εκδηλώσεων αὐτῶν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ μετὰ λόγον, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρῶν, τοὺς οποίους τὸν θέτουν αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ δυνάμεις του, δηλαδὴ ἡ ἰδία του φύσις. Η σωφροσύνη ὁμως καὶ ἡ εγκράτεια, περὶ τῶν οποίων ὁμιλοῦν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν ἀπόλαυσιν της ζωῆς. Εἶναι ἀπαραίτητοι, διότι ὅλαι αἱ φυσικαὶ λειτουργίαι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ πλήρωσις τῶν ἀναγκῶν του, συνδέονται μετὰ ἡδονήν, ἡ ὁποία παρὰσῦρει τὸν ἀνθρώπον εἰς καταχρήσεις. Ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἀπολαμβάνῃ τὴν ζωὴν ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου, τότε ἡ ζωὴ δὲν διαταράσσεται ἐκ τῶν συνεπειῶν της καταχρήσεως καὶ τότε ἀπολαμβάνει κανεὶς πράγματι τὴν χαρὰν της ζωῆς.

Η τελεία ζωὴ απαιτεῖ νὰ ζῇ κανεὶς φυσικόν, απλόν, λιτὸν καὶ ἀπείριστον βίον καὶ νὰ πληρῶνται μόνον αἱ ἀπαραίτητοι σωματικαὶ ἀνάγκαι. Η πολυτέλεια, ὁ πλοῦτος, ἡ χλιδὴ αφαιροῦν τὴν ἀπόλαυσιν της ἀπλῆς εὐτυχίας καὶ μόνον μερίμνας προσθέτουν.

Τὴν τελείαν ζωὴν ζῇ κανεὶς, ὅταν ἐκμεταλλεύεται πλήρως τὴν ἐπὶ της Γῆς διάβασίν του· ὅταν ἐποφελήθῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν χρονικὴν διάρκειαν της ζωῆς του· ὅταν ἐπραγματοποιήσῃ ὁλόκληρον τὸ ποσὸν της ἐξελέξεως, τὴν ὁποίαν του ἐπέτρεψαν οἱ ὁροὶ της γεννήσεώς του, καὶ της ὁποίας ἦτο δεστικὸς· ὅταν ἐξήντησεν ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον της ζωτικότητος, της ενεργητικότητος καὶ της δυναμικότητος, μετὰ τὰς ὁποίας ἔχει προικισθῇ ἡ ἀτομικότης του. Εάν ἐξῆρε πραγματικὰ ἔντονον καὶ γόνυμον ζωὴν, τότε τὸ κεφάλαιον αὐτὸ δὲν ἐπῆγε χαμένο. Ζῇ κανεὶς τελείαν ζωὴν μετὰ τὸ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν χαρὰν της ζωῆς, τὴν ὁμορφίαν της φύσεως, τὴν καθαρότητα, τὴν μόρφωσιν, τὰ δημιουργήματα τοῦ πνεύματος καὶ της τέχνης, τὰς ἀποκαύσεις τῶν αισθήσεων, τὸ γλυκὺ μέθυ τοῦ ἔρωτος. Αὐτὰ δικαιολογοῦν καὶ ἐξωραΐζουν τὴν ζωὴν, ὅταν ἀπολαμβάνονται μετὰ ζωσιμότη-

τα και μέτρον. Μία κοινωνία λογικών όντων θα έπρεπε να παρέχει όλα τα αγαθά αυτά της ζωής εις κάθε άνθρωπον, που ξη από της Γης και αναπνέει τον αέρα της ατμοσφαιρας της.

Επαναλαμβάνομεν άλλην μιάν φοράν εδώ, ότι η αγωνία της ζωής, αι στερήσεις, αι δοκιμασίαι, ο πόνος και τα δάκρυα δεν είναι καθόλου συμφυρά προς την γήινην ζωήν. Την υπάρχουσαν κατάσταση έχει δημιουργήσει μόνον η αμαρτία, ο εγωϊσμός, η κακία και η έλλειψις του συναισθήματος της δικαιοσύνης.

Ο άνθρωπος όμως δεν είναι μόνον ζώον αλλά και πνεύμα. Η πρόοδος και η εξέλιξις του ως ψυχικής ατομικότητος εν τη φύσει έγκειται εις την καλλιέργειαν και ανάπτυξιν των πνευματικών αυτού ιδιοτήτων.

Η τελεία λοιπόν ζωή πρέπει να αποβλέπη εις την ταχεία έκπτυξιν του φωτεινού μας Είναι, το οποίον δεν γνωρίζομεν, αλλά το οποίον πρέπει να γνωρίσωμεν. Αι αίτησις λοιπόν διά να ζήση κανείς μιάν τελείαν ζωήν είναι η γνώσις εαυτού, είναι η απόκτησις της Σοφίας, η οποία αποτελεί ένα των σκοπών της ζωής και καθήκον προς την κοσμικήν ουσίαν του Σύμπαντος. Αλλά συγχρόνως, δια να επιτευχθή αυτό, απαιτείται μία έγκαιρος εξουσίανσις του σώματος, του νου και της ψυχής.

Η σοφία απαιτεί να κρίνομεν τα πρόβληματα όχι κατά το φαινόμενον, αλλά κατά την πραγματικήν αξίαν που έχουν διά την ζωήν, πρόβλημα το οποίον απαιτεί μελέτην της φύσεως.

Η ύπαρξις σωματικής, διανοητικής και ψυχικής υγείας είναι απαραίτητος προϋπόθεσις ακόμη και δια την καλλιέργειαν των λανθάνουσών δυνάμεων της ψυχής και την τελειοποίησιν του ανθρώπου. Επιτυγχάνονται τα άριστα των αποτελεσμάτων μόνον διά της αρμονικής αναπτύξεως και των τριών τούτων. Βάσις της διανοητικής και ψυχικής υγείας είναι να διατηρήται το σώμα αμώλυντον από μεταδοτικάς νόσους, δηλητηριώδεις ουσίας και αντιψυχικάς πράξεις.

Η σωματική, διανοητική και ψυχική υγεία θα είναι πολύ ασφαλεστέρα, αν ζήσιν εν μέσω αρμονικώς διατεθειμένων πολεμίων, εν μέσω υγιών σωματικώς και ισχυρών ψυχικώς ανθρώπων και ακόμη αν ζήσιν νοερώς εν μέσω υγιών, αρμονικών και σθεαρών σκέψεων. Αντλεί κανείς εξ αυτών, αποκτά και απορροφώνει εις τον εαυτόν του από τα στοιχεία αυτά του περιβάλλοντος, μέσα εις το οποίον ζη νοερώς ή σωματικώς. Φεύγε όσων δύνασαι μακριάν από ανθρώπους θλαβερούς, απέλπιδας, αβούλους, ζώντας άνεμ σκοπού, αν θέλεις να διατηρήσ την σωματικήν και πνευματικήν υγείαν σου εις το άρτιον.

Μπορεί να ξη κανείς εν μέσω υγιών και ωραίων σκέψεων, εάν έχη καταστήσει το εσωτερικόν του Είνα υγιές και ωραίον. Η ψυχική ωραιότης επιταγχάνεται διά της γνώσεως των μεγάλων γραμμών της ζωής, διά της αγνότητος των σκέψεων και διά της αναπτύξεως των ευγενών συναισθημάτων, διά της προσηλώσεως της ψυχής εις όπι υψηλόν, ευγενές, ωραίον και μέγα, διά της διαρκούς ενατενίσεως της ωραιότητος του κόσμου και της ζωής, ει δυνατόν και του υπερκόσμου· όταν αναπτύξη κανείς μέσα του προ παντός το συναισθημα της δικαιοσύνης και της προς τους άλλους αλληλεγγύης και αγάπης· όταν καταβάλλη πάσαν προσπάθειαν και αγωνίζεται διά την καλύτερευσιν της καταστάσεως των άλλων.

Η ζωή είναι πλούσια δι' εκείνον που έχη πλούτον εις την ψυχήν. Αλλά δεν δύναται κανείς να είπη ποτέ, ότι εξήσε μίαν τελείαν ζωήν, εάν δεν εξετέλεσε και το προς την υγίαν καθήκον διά της αναπαραγωγής. Εάν η υγίαι και η ζωή αποβλέπουσιν εις την εξέλιξιν του πνεύματος, και αν η εξέλιξις αυτή δεν μπορεί να συντελήται χωρίς οργανισμούς, καθήκον του ανθρώπου προς την υγίαν και προς το πνεύμα αυτής είναι η παραγωγή οργανισμών· διό να δύναται το πνεύμα της Γης να εξελίσσεται δι' αυτών και εξασφαλίζεται η διαίωνισις της ανθρωπότητος.

Τελεία ζωή δύναται να είναι η ατομική ζωή αλλά και η κοινωνική τοιαύτη, η ζωή μιας τελείας κοινωνίας. Η κοινωνία αυτή αποτελείται από ανθρώπους που ζουν τελείαν ζωήν, καθώς και εκείνη που βοηθεί τα μέλη της να την ζήσουν. Την ψυχήν του ανθρώπου εκπαιδεύουν και αναψώνουν τα μυστήρια, η φιλοσοφία, τα γράμματα, αι επιστήμαι, αι τέχναι, το θέατρον, ο τύπος. Τελεία δε κοινωνία είναι εκείνη που παύει εις όλα τα μέλη της εκτός των μέσων της ζωής και τα μέσα αυτά της πνευματικής προόδου, όχι χωρίς κανένα έλεγχον και ρυθμόν, ούτε όταν τα μέσα αυτά του πολιτισμού οργανώνονται και διεκθύνονται από αναρμόδιους ή αδαείς ανθρώπους, προς εξυπηρέτησιν ατομικών σκοπών ή παθών (...)

Εάν η αρχαία Ελλάς έφθασεν εις το σημείον, που έφθασε κατά την κλασσικήν εποχήν, τούτο οφείλεται εις τα μυστήρια και τας φιλοσοφικάς Σχολάς, οργανώσεις που είχαν φθάσει τότε εις την ακμήν των. Ο χρόνος που τρέχει αποτελεί το σημείον της ζωής· τα γεγονότα του βίου το υγάδι της. Όσον εντονότερα ξη κανείς, όσον η δράσις του είναι εντονότερα, όσον η αποζηθείσα πείρα είναι μεγαλύτερα, όσον τα εκδηλωθέντα ευγενή συναισθήματα και αι ψυχικά δυνάμεις είναι περισσότερα, τόσον εννότερον, πνευνώτερον, πλουσιότερον και τελειότερον γίνεται το υγάδι της ζωής.

τόσον η ζωή είναι τελειοπύρα, πλουσιωπύρα.

Άνθρωποι, αδελφοί μου! Μη καταστρέψετε την ζωήν, μη την δαπανάτε άσκοπα και μάταια. Εποφεληθήτε την, καλλιεργήσατέ την, τελειοποιήσατέ την και εμμεταλλεύθητε την εντελώς. Χαρήτε την ζωήν, αΐτε το γλυκό ποτήρι της ζωής μέχρι της τελευταίας σταγόνας, *αλλά* και εξεργασίσατέ την, προαγάγετέ την, διότι με την προαγωγήν αυτής προάγεται και το Έγώ σας.

Λατρεύσατε την ζωήν! Λατρεύοντες την ζωήν, ζητούντες το φως, ασχούντες την αγάπην, λατρεύετε αυτόν τον Θεόν διότι στοιχία της θεότητας είναι το φως, η ζωή και η αγάπη.

(Από το βιβλίο του «Ο άνθρωπος και η Ζωή», Αθήνα 1950 σελ. 88 - 93)

ΑΠΟ ΤΑ ΗΡΑΚΛΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΜΗΤΑΛΩΝ ΘΗΣΚΕΙΩΝ

Η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Τα τερά βιβλία των μεγάλων θησκειών, αν και γράφθηκαν για διαφορετικούς λαούς και σε άλλους αιώνες το καθένα, συμπλήρουν στα βασικά ηθικά ζητούμενα.

Κοινή συμβουλή όλων είναι η αδελφότητα ανάμεσα σ' όλους τους ανθρώπους, χωρίς διάκριση φυλής, πίστης, φύλου, τάξης ή χρώματος.

Ο Βουδισμός

Η «Ααμιαπάντα» (οδός Αρετής) λέει για την αδελφότητα:

«Ένας φίλος είναι θεσσαυρός μεγάλος και πρέπει να προσπαθείται σαν αδελφός. Πρέπει ο καθένας να αποζητά καλούς ανθρώπους φίλους και να τους έχει σαν αδελφούς. Να είσαι προς όλους φιλόξενος και ευγενικός: έτσι αποζητάς χαρά και θέτεις τέρατα στη θλίψη».

Ο Χριστιανισμός

Λόγοι του Ιησού:

«Εάν, όταν προσφύρεις το δώρο σου εις το θησαυστήριο και θεμηθείς ότι ο αδελγός σου έχει κάτι εναντίον σου, τότε άφησε το δώρο σου εμπρός εις το θησαυστήριο και πήρανε πρώτα να συμφιλιωθείς με τον αδελγό σου, και τότε έλα να προσφύρεις το δώρο

σου». (Ματθ. 5, 23)

«Γιατί βλέπεις την αγκίδα, που είναι στο μάτι του αδελφού σου, ενώ το δοκάρι, που είναι στο μάτι σου δεν το παρατηρείς;» (Ματθ. 7, 3)

Πράξεις των Αποστόλων:

Σεις είσθε αδελφοί· γιατί αδικείτε ο ένας τον άλλον; (7, 26)

Ο Ινδουϊσμός

Η Μπαγκαβάδ Γιτά, στο 6ο μάθημα αναφέρει:

«Και είτε ο Κύριος: Πολύ εξαιρέτος είν' εκείνος, που δείχνει την ίδια αμετάβλητη καταγωγή στον φίλο, τον αγαπημένο, τον εχθρό, τον αδιάφορο, τον διπρόσωπο, τον μισητό, τον συγγενή, τον καλό ή τον κακό».

Ο Ζαϊνισμός

Ο Ζαϊνισμός είναι ένα παρακλάδι του Ινδουϊσμού.

Το ιερό βιβλίο του Ζαϊνισμού, η «Σούτρα Κοιτάνγκα» λέει:

«Να είσαι δίκαιος και αμερόληπτος προς όλους. Να μεταχειρίζεσαι όλους τους ανθρώπους σε όλους τους καιρούς σαν αδελφούς. Όπως μεταχειρίζεται κανείς τους ανθρώπους, έτσι οφείλει να φέρεται και προς τα ζώα. Είναι και αυτά αδελφοί μας».

Ο Ιουδαϊσμός

Ψαλμός (ΡΑΙ', 1)

Τι θωριώτερον ή τι τεχνώτερο επάσχει, παρά το να ζητιαιοῦν αδελφοί εν αγάπῃ και ομονομία επί το αυτό:

Κομφουζιανισμός

Ο Φαν Τσόν ρώτησε τον Κομφούτσιο τι ήταν αρετός ή αρετή της ανθρωπότητας. Ο Φιλόσοφος είπε: «αγαπάτε τους ανθρώπους. Ο ανώτερος άνθρωπος θεωρεί όλους τους ανθρώπους που ζητιαιοῦν ανάμεσα στις τέσσαρες θάλασσες σαν αδελφούς» (Φιλοσοφικοί Διάλογοι, XII, 5 και 22)

Ο Σιντοϊσμός

Ο Σιντοϊσμός είναι η επίσημη θρησκεία της Ιαπωνίας. Ένας από τους θεούς του, ο «Θεός Ατσούτα» (καθώς αναφέρει το ιερό βιβλίο των Ιαπώνων) έλεγε:

«Όλοι εσείς, που ζητιοζείτε ζωή από τον Ουρανό, συμμορφωθείτε με τις σωστές εντολές των Θεών. Να θεωρείτε τον Ουρανό πατέρα σας, την Γη μητέρα σας και όλα τα όντα αδελφούς σας και αδελφές σας. Έτσι θ' απολαύσετε ευγενή τη θεία χώρα, που είναι ασύγκριτη και ελεύθερη από μίσος και θλίψη».

Η ΚΑΛΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τον αιώνιοτον Ιωάννη Βασιλή

Θα ήθελα να ανοίξω μια χορβέντα στενών σχέσεων, μ' εξείονο οποίος συμπωματικά θα διαβάσει τους στοχασμούς και τις σκέψεις, που θα ξεδιπλώσω σήμερα πάνω σε τούτο το χαρτί. Κι αρχίζω έτσι:

Φύλη ψυχή, όταν βρεθεί ίς μόνη σου, σε κατάσταση που να μπορεί ίς να συγγενρωθεί ξ και να μιλήσεις ειλικρινά με τον εαυτό σου, πράγμα όχι και τόσο εύκολο, γύρωσε το κορμί των αναμνήσεών σου και πρόβαλε στη φαντασία σου τα ηθικά και τα πνευματικά πορτραίτα των ανθρώπων που έχεις γνωρίσει στη ζωή σου.

Όλων μας η πινακοθήκη αυτή θα είναι αλόουσα σε τέτοιες ειζόνες. Αυτές, η εκτίμησή μας τις έχει αξιολογήσει και η προτιμήσή μας, λόγω ψυχικής μας συγγένειας, τις έχει τοποθετήσει σε ανάλογη βαθμίδα, και σε ανάλογα βάθρα. Θα έχουμε ασφαλώς γνωρίσει ανθρώπους πολυμαθείς, έξιπνους, σοβαρούς, επιπόλαιους ή με ριχή σκέψη, τολμηρούς ή δεισιμαζούς, ταπεινούς, δειλούς, καλούς και αγαθούς, ευγενείς, θα έχουμε γνωρίσει ατομικότητες ισχυρές ή αδύνατες, με προσηρήματα και ικανότητες, με αρετές ή με κακίες και ελαττώματα. Πολλές από αυτές τις ειζόνες θα επιθυμούσαμε να μην περνούσαν ποτέ από την φαντασία μας. Για μερικές άλλες σηζώνουμε την παλάμη μας για να τις διώξουμε γρήγορα από την μνήμη μας. Άλλων σταματάμε την προβολή και άλλων την παρατείνουμε με ευχαρίστηση διότι μας σαγηνεύουν, μας τραβάνε κοντα τους σαν μαγνήτες.

Πάνω στο ίδιο περίπου θέμα, είχα, πριν από χρόνια, ένα διάλογο εγκαρδιώητος μ' έναν άνθρωπο, του ολοφον το πνευματικό και ηθικό πορτραίτο θα επιχειρήσω κάποτε να σας παρουσιάσω, διότι πιστεύω πως το πορτραίτο αυτό δεν έχει φωτισματικές. Θα είναι πλασμένο μόνο με φως, φως διανοητικό, φως πνευματικό, με ακτινοβολίες καλοσύνης και αγαθότητας, που δέσπολα αντιζυξεί κανείς στον κόσμο μας. Και τούτο, διότι αργά και που, πολύ σπάνια, οι αιώνες που περνούν καλλιεργούν και νεοοοοούν αυτά τα όρημα και τέλεια παιδιά της γης.

Και εξείνος ήταν ένα από αυτά. Το θέμα μας περιστρεφόταν

γύρω από τον άξονα: Ικανότητες - Καλοσύνη.

Η ανθρώπινη οντότης, έλεγγε ο σοφός συνομιλητής μου, κλείνει μέσα της ικανότητες και δυνάμεις, που αν τις βάλει ο άνθρωπος σε ενέργεια, μπορεί να γνωρίσει την πραγματικότητα και να γίνει χειριστής μεγάλων φυσικών νόμων. Μάλιστα μπορεί τα γνωστικά του επιτεύγματα να τον ανυψώνουν σε πνευματικό μεγαλείο. Μια τέτοια πλατειά και δυνατή διάνοια καταπλήσσει, εμπνέει, μετασώζει την φαντασία των άλλων και την οδηγεί σε πεδία αόρατα και απάτητα για την σκέψη των πολλών, ενώ για την σκέψη εξείνης είναι ένας εύκολος και σιγνός περίπατος.

Όταν ο άνθρωπος καλλιεργήσει και εκδηλώσει την θεληματικότητα του, θα είναι σε θέση να κάνει πράξη εκείνο που σέβεται και εκείνο που πιστεύει. Μπορεί να δαμάσει το παιν, να κάνει εκείνο που για τους άλλους αγγίζει την έννοια του θαύματος. Ο άνθρωπος αυτός επιβάλλεται, κυριαρχεί, προσαρμόζει καλύτε το δέος.

Ο ανθρώπινος λόγος επίσης, με την αρμονισότητά του, την πευθώ, γοητεύει, παρασύρει, συγκινεί, σπρώχνει στο καλό ή στο κακό, οδηγεί στην αλήθεια ή στην πλάνη τους πολλούς.

Όλα αυτά τα επιτεύγματα δεν μπορούν παρά να μας κάνουν να εζητήσουμε και να θαυμάσουμε εκείνους που τα φθάνουν.

Αλλ' εκείνο που σαγηνεύει, αγκυλώσει και μας έλκει σε μια πνευματική και ιδεολογική επιημίξια, σε μια φυσική ένωση είναι η Καλοσύνη.

Η καλοσύνη είναι η εκδήλωση της ψυχής, που έχει μέσα της ηθικό περιεχόμενο και εξαγνισμένη διάνοια. Η καλοσύνη είναι από τα συναισθήματα ταίρια της ψυχής, που διακονούν αρμονικά τις σχέσεις της με τις άλλες ψυχές ταυτόχρονα δε, φανερώνει τον πραγματικό βαθμό της εξέλιξής της αλλά και της ωριμότητος κάθε ψυχής. Η πραγματική καλοσύνη δεν βάζει όρια και είναι καθολική. Δεν περιορίζεται στους τοίχους του οικογενειακού ή στα διακριτικά ορόσημα ενός φίλου περιβάλλοντος. Η καλοσύνη δεν σταματά σ' αυτά τα στενά όρια. Τα ξεπερνά, απλώνεται στο άπειρο, για να αγκαλιάσει το παιν, κάθε μορφή, κάθε συνείδηση, είτε εκείνη απέναντί μας είναι καλή είτε κακή. Αν φθάσουμε στο σημείο αυτό και κλείσουμε μέσα μας όχι μονάχα την ανθρώπινη μορφή, αλλά και κάθε τι που έχει πνοή και ζωή, τότε μια μέρα θα κατορθώσουμε, με την ακτίνα της σκέψης μας, να μπούμε στον κύκλο της παγκόσμιας αρμονίας.

Αλλ' η απέραντη αυτή καλοσύνη, όταν εκδηλώνεται με τέτοια ένταση, κρύβει μέσα της ένα μεγάλο μυστικό, που θα σε ξαφνιάσει

όταν τ' απούσεις. Αυτό που θα μάθεις ως τόσο είναι μια μεγάλη αλήθεια και θα έπρεπε κάθε άνθρωπος, που ποθεί να φθάσει τα χαρίσματα της σοφίας, να την ακολουθήσει.

Λοιπόν, η καλοσύνη και η αγάπη οδηγούν εκείνον που την εκδηλώνει ολοκληρωτικά, χωρίς όρια και όρους, στο κατώφλι της απέραντης γνώσεως.

Για τούτο και στις εξειστές εκείνες οργανώσεις, που αντλούν τις αρχές τους από την εσωτερική φιλοσοφία, εκείνους που ζητούν να μπουν σ' αυτές, τους υποβάλλουν σε αυστηρές δοκιμασίες και απαιτούν πλήρη ηθικό και νοητικό καθαρισμό.

Έτσι εξαρτούν και συγχρυσώνουν την δυνατότητα της αποκτήσεως της Γνώσεως, με την προσήλωση και την προσαρμογή στον Φυσικό και τον ηθικό Νόμο.

Η ψυχή επιτυγχάνει την έννοιά της και αφομοιώνεται μ' εκείνο που αγαπά και κατορθώνει έτσι να το γνωρίσει.

Ο μεγάλος ανθρωπιστής και διαισθητικός φιλόσοφος Βίκτωρ Ουγκώ επιγραμματικά κήρυξε αυτή την αλήθεια. Οι άνθρωποι όμως δεν την πρόσεξαν, δεν την μελέτησαν και ούτε την ακολούθησαν. Έγραφε λοιπόν ο Βίκτωρ Ουγκώ: «Αγάπησες ένα όν, το κατέστησες διαφανές».

Σ' αυτές τις λίγες λέξεις περιλαμβάνεται ολόκληρη θεωρία και αποκαλύπτεται ο τρόπος και τα μέσα, με τα οποία ο άνθρωπος κατακτά τα γνωστικά επιτεύγματα και με τα οποία θα γίνει ικανός να γνωρίσει και να λύσει όλα τα ανίχνιατα και όλα τα προβλήματα της καθόλου ζωής.

Να πως και πού φθάνει η δύναμη της αξίας εκείνης που λέγεται άνθρωπος!

Όταν η καλοσύνη συμβαδίζει και συσχευχθεί με την γνώση, τότε, αντί του πόνου, ο άνθρωπος θα απολαύσει όλες τις χαρές της ζωής και θα αισθανθεί τον εαυτό του πραγματικά ελεύθερο και παντογνώστη.

Πολλοί υποβάλλουν τον πόνο και τις ατομικές δοκιμασίες τους και απαιτούν από τους άλλους να τους προσέχουν και να τους ανακουφίζουν. Αλλ' εκείνος που έχει μέσα του καλοσύνη, διακρίνεται ταυτόχρονα για ανωτερότητα, ευγένεια, ευαισθησία. Τον διζό μας πόνο πρέπει να τον καλύπτει το ενδιαφέρον μας για τον πόνο του άλλου, τον οποίο πρέπει να αισθανόμαστε σαν διζό μας πόνο. Να πως πρέπει να σκέπτεται και να αισθάνεται ο πραγματικά ανώτερος άνθρωπος. Γι' αυτόν τότε μπορούμε να πούμε πως στο κέντρο της ψυχής του έχουν στήσει τον θρόνο τους η αγάπη και η καλοσύνη.

και στην περιφέρεια της ψυχής, δηλαδή τον νου, ηγεμονεύει η πραγματική ευγένεια.

Τα γνωστικά επιτεύγματα των ανθρώπων, η δύναμη του λόγου τους και τον θεληματισμό τους, προκαλούν την εκτίμησή μας και τον θαυμασμό μας. Η καλοσύνη τους όμως και η γνώση τους μας συγκινούν και μας σαρκυνεύουν.

Για μας η εκτίμηση προς τους άλλους είναι προαιρετική και θα πρέπει να είναι ανάλογη με τον βαθμό της ικανότητος και πάντα θα είναι σχετιζή.

Η καλοσύνη και η αγάπη όμως προς τους άλλους είναι για μας υποχρεωτική. Όχι από δεοντολογία ή κατά προσταγή ενός υπερέτατου Όντος. Όχι. Αλλά σαν νόμος του Είναι μας, που φωλιάζει μέσα μας λανθάνων, στα τριόβαθα της ψυχής μας και ο οποίος πρέπει να εκδηλωθεί ενεργώς, για να μας ενώσει με την παγκόσμια αρμονία, με το παν, με τον Θεό. Και τώρα χωρίς να εμπλαζοίμε σε θεολογικές συζητήσεις, λέγω τούτο: Όπως κι αν φαντάζεται ο κάθε άνθρωπος τον Θεό, είτε σαν ουσία διέπουσα και ζωογονούσα τους κόσμους, είτε σαν υπέρτατη μορφοποιό και πλαστική δύναμη των κόσμων, είτε σαν ισχυρή ενσυνείδητη και ανθρωπομορφική ατομικότητα, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις και σε όλες τις εκφάνσεις Του, ο άνθρωπος αποδίδει στον Θεό σαν κύριο γνώρισμά Του, την υπέρτατη καλοσύνη, την απόλυτη αγάπη.

Ο Θεός πρέπει να είναι όλο αγάπη, διότι μόνο ο νόμος αυτός είναι δημιουργικός και μόνον αυτός από το χάος έφερε στο Είναι κάθε μορφή και κάθε συνείδηση και αυτός ο νόμος θεοποιεί τις γήινες συνειδήσεις.

Έτσι πέτυχαν μερικιά σοφά και τέλεια πνεύματα της γης την ένωσή τους με το Θεό, δηλ. δια της αγάπης, της αγνότητος και της γνώσεως.

Αλλά όπως σου απεκάλυψα, η καλοσύνη εκδηλουμένη ολοκληρωτικά, θα μας ενώσει και με την υπέρτατη σοφία, όταν την ποθήσουμε, για να αποκτήσουμε και την καθ' όλον γνώση.

Αγάπη και γνώση, όταν συναντηθούν στην ψυχή του ανθρώπου, τον ανεβάζουν στην βαθμίδα της τελειότητας. Σ' αυτό, λοιπόν, το επίτευγμα πρέπει να φθάσουν τα παιδιά της γης, για να γίνουν ώριμα και να είναι σε θέση να απενίσουν ή και να φθάσουν τον Ουρανό.

Αυτός ψύε αναγνώστη, είναι ο παλαιός διάλογος που είχα μ' έναν αγαθό και σοφό άνθρωπο.

Από κάθε σοβαρή συζήτηση εκείνος που δεν αερολογεί, πρέπει

να βγάζει ένα συμπέρασμα και να το εναποθηκεύει στη μνήμη του. Έτσι θα αυξηήσει το αποθέμα της ανθρώπινης του εμπειρίας, η οποία θα τον βοηθήσει καλύτερα από κάθε άλλη θεωρία ή γνώμη άλλων, να χαράξει μόνος του τον δικό του δρόμο και τρόπο, για να βοηθεί όσο το δυνατό πιο κοντά στην αλήθεια.

Εκτός αυτού, νομίζω, πως όταν τα πλάσματα που σκιαγραφούμε σε μία θεωρητική κουβέντα, θέλουμε να τα κατεβάσουμε και να τα συγκρίνουμε με τους ανθρώπους που γνωρίσαμε και συναναστηγόμαστε στην καθημερινή μας ζωή, θα δούμε πως τα περισσότερα από αυτά ζινούνται μόνο στον κόσμο του ιδεατού.

Ως τόσο, μπορεί να μας βοηθήσουν και εκείνα, όταν τα πάρουμε σαν πρότυπα και όταν προσπαθήσουμε να τα μιμηθούμε και να τα φθάσουμε.

Τι λοιπόν παρατηρούμε στους ανθρώπους που συναντάμε στην σύγχρονη κοινωνία; Διόγκωση νοητική και ατροφία του συναισθηματικού. Ο σημερινός άνθρωπος έχει νοητικό περιεχόμενο πλουσιότατο, αλλά πενιχρότατο ηθικό.

Έχει γνώσεις και ικανότητες, τον λείπει όμως η αγάπη για να τις καθοδηγήσει.

Η φύση προσκαλεί τον άνθρωπο να γνωρίσει τα μυστικά της και να χαρεί τα θελγητρά της. Ο ήλιος σκουπιά παντού το φως και την θερμότητά του, για να τον οδηγήσει στον δρόμο της ζωής, του Έρωτα, της χαράς. Και ο δύστυχος άνθρωπος, αντί να απολαύσει αυτά τα αγαθά, καταφεύγει κάτω από την γη να χωθεί στα σπλάχνα της σαν ασπίδας, για να σωθεί από τις σκοτεινές επιστημονικές δυνάμεις των ομοίων του, που σκοπεύουν τον θάνατο και τον όλεθρο. Γιατί; Διότι τον νου και την θέληση του ανθρώπου δεν φωτίζουν, δεν επηρεάζουν, δεν οδηγούν η καλοσύνη και η αγάπη.

Ο σκοπός επιστήμονας της γης, που δεν τρέφει μέσα του καλοσύνη και ελευθερία, θέτει δουλιζόματα στην διάθεση των δυνάμεων του κακού του νου του και την δραστηριότητά του. Όχι για να βοηθήσει την πρόοδο και την ζωή των ανθρώπων, αλλά να εξιτηρετήση το πνεύμα του ολέθρου.

Γι' αυτό ο επιστήμονας, πρέπει να γίνει πρώτα άνθρωπος, να έχει ανεπτυγμένη συνείδηση και μόνον αυτής τις προσπάσιες οφείλει να ακούει. Να γίνει πρώτα επιστήμων της ζωής, να την γνωρίσει, να την αγαπήσει, να την σεβαστεί και τότε δεν θα την εξολοθρεύει με τις εφευρέσεις του, που αντί χαρά και ανακούφιση προκαλούν το δέος, την αγωνία του θνητού και συχνά τις κατάρξεις του.

Σεις, λοιπόν, που είδατε σε θέση και που μορεíte με τον λόγο

και με την γραμίδα να βοηθήσετε τον αδελφό μας άνθρωπο ν' ανα-
νήψει, να συνέλθει, μην αμελείτε, μην ολιγορεύετε να τον διδάσκετε
και να τον πείσετε, πως αν θέλει να χαρεί την ζωή, πρέπει πρώτα -
πρώτα να ημερώσει, να απαλύνει την καρδιά του. Να φροντίζει
κάθε στιγμή να δυναμώνει το κέντρο της ψυχής του με το νέκταρ της
καλοσύνης για να μπορεί τούτο να χαίλασγωγεί τον νου και την
θέλησή του και τα κατερθώνει στον προσορισμό που έχουν αυτές οι
δύο μεγάλες δυνάμεις του ανθρώπου.

Με αυτές τις δυνάμεις ο άνθρωπος θα γνωρίσει τους νόμους της
ζωής, με αυτές θα κατερθώνει και θα προσαρμόσει όλες του τις ικα-
νότητες, παράλληλα με τους νόμους εξείνους που οδηγούν κάθε
ύπαρξη στο λιμάνι της χαράς και της γαλήνης. Το λιμάνι αυτό πρέ-
πει να γνωρίζουμε όλοι μας πως προστατεύεται πάντα από τις τρι-
κιμίες και τους σφάλοντες της ζωής. Το λιμάνι αυτό δεν είναι μακριά
μας, είναι μέσα μας. Τα δε άθωα και σπέρμα χρησιδώματα, που
το αφήνουν ατάραχο και απαθές στην λύσσα των κυμάτων, είναι η
καλοσύνη, η αγάπη και η γνώση.

Και τώρα φίλη ψυχή, αφού διάβασες μεριζούς στοχασμούς μου,
δώσε στον εαυτό σου την απάντηση στο ερώτημά μου:

Ποιας ειζόνας θα σταματήσεις για περισσότερο χρόνο στην
φαντασία σου την προβολή;

Ό,τι έχω κάνει στην περασμένη μου ζωή, ή αγόρια και χόρς, με
ζραπάει και με διαμορφώνει, δίνοντάς μου πόνο ή ευχαρίστηση στο
παρόν. Υπάρχει ομαδικό ή συλλογικό κάρμα, καθώς και το κάρμα
του ατόμου. Και η ομάδα και το άτομο είναι δεμένα στην αλυσίδα
της αιτίας και του αποτελέσματος. Θα υπάρξει λύση ή χαρά, τιμω-
ρία ή ανταμοιβή, ανάλογα με το τι έχω κάνει στο παρελθόν (...) Εξείνο που έχουμε κάνει στο παρελθόν, καλό ή κακό, καθορίζει
αυτό που είμαστε στο παρόν.

ΚΡΙΣΤΑΜΟΥΡΤΙ (Στοχασμοί πάνω στη ζωή μας, Β, σ. 102 - 103)

Ιστορικά παραδείγματα τέχνων που έδειξαν μεγάλη αγάπη, σεβασμό και αυτοθυσία προς τους γονείς τους

Αινείας: Από την «Ποιζιλή Ιστορία» του Αιλιανού, αντλούμε τα εξής: Όταν ηλώθη η Τροία, οι Αχαιοί λεηλάτησαν και κατέστρεψαν την πόλη. Επέτρεψαν όμως στους κατοίκους να παραλάβουν με την αναχώρησή τους ένα μόνο πράγμα της ελλογής και προσημειώσεώς τους. Ο Αινείας, ο ήρωας της Τροίας, προτίμησε να παραλάβει το ειδώλιο της θεάς Αθηνάς, προστάτορος της πόλεως. Οι Αχαιοί, θαυμασμένοι την ευσέβεια του Αινείου, επέτρεψαν εις αυτόν να παραλάβει και δεύτερο πράγμα. Ο Αινείας φοβήθηκε στους ώμους του, τον αδυνατούντα να μετακινηθεί γέροντα πατέρα του. Τότε οι Αχαιοί, περισσότερο συγκινηθέντες, επέτρεψαν εις αυτόν να λάβει ό,τι άλλο ήθελε από τα υπάρχοντά του.

Κλέοβις και Βίτων: Οι δύο αυτοί Αργείοι αδελφοί, δεν διάσπασαν να ξεγυθούν την άμαξα, αντί των βοδιών που είχαν καθιερωθεί να έρθουν, για να μεταφέρουν την μητέρα τους στην γιορτή της Ήρας. Διαφερόμενοι διαμέσου της πόλεως επισημήθηκαν από τους κατοίκους. Οι Αργείοι τους ετίμησαν αργότερα ως «άριστους άνδρες».

Ακουσίλαος και Λαμάρητος: Σε αγωνιστικούς αγώνες στη Ρόδο, ενίκησαν τα δύο παιδιά τον Ολυμπιονίκη Διαγόρα, Ακουσίλαος και Λαμάρητος. Αυτοί, αντί να διεκδικήσουν για τον εαυτόν τους τη δόξα και αποδίδοντας τη νίκη τους στον παρρησιαζόμενο πατέρα τους, τον πήραν στους ώμους τους και τον περιέφεραν μέσα στο στάδιο, υπό τις ενθουσιώδεις επιδοκιμασίες και επευφημίες των θεατών.

Σχετικό αφήγημα προς την πράξη του Αινεία να διασώσει τον πατέρα του, βρίσκουμε στον λόγο κατά Δεσφιράτους του ρήτορα Αρκαδίου (95 - 96). Όταν κάποτε εξεργάσει το ηγαιόστειο της Αίγνας και κινδύνει να κατακληστείαλό τις λάβες η πόλη, έτρεξαν όλοι να διασωθούν, εγκαταλείποντες τα πάντα στην τύχη τους.

Ένας νέος, βλέποντας ότι ο γέροντας πατέρας του δεν μπορούσε να τρέξει για να σωθεί, τον πήρε στα χέρια του για να τον μεταφέρει.

Από το φορτίο του όμως, φαίνεται, ότι δεν μπορούσε να μεταβιβάσει σε χρόνο ταχύτερο της λάβας και κινδύνευσε να καεί. Εδώ όμως πρέπει να εκτιμήσουμε το Θείον, λέγει ο Αυζούργος, διότι η λάβα, ως εκ θαύματος, περιζύκλωσε μεν, αλλά δεν έθιξε το νέο με τον πατέρα του. Έτσι μόνο αυτοί διασώθηκαν, όλοι δε οι άλλοι που έσπευσαν να φύγουν, εγκαταλείποντες τους γονείς τους απωλέσθηκαν. Το μέρος εκείνο, που δημιουργήθηκε από τον κύκλο της λάβας, ακόμα και σήμερα λέγεται «χώρος των ενσεβών».

(«Πόθεν και Διαιτί», Ειδική εγκυκλοπαίδεια, Μιχ. Ιατρού, Αθήνα 1972)

Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΑΣ ΤΗΣ ΑΓΝΟΤΗΤΑΣ

Η ΒΡΑΥΡΩΝ

Τον αιώνιοστον Δημήτριον Ιωαννίδη

Σπουδαία κατά την αρχαιότητα από την λατρεία, που εγίνετο εκεί στη θεά Αρτεμι, τη μεγάλη θεά της αγνότητας. Σπουδαία όμως και σήμερα, σαν χώρος αρχαιολογικός, ύστερα από τις τελευταίες ανασκαφές. Με τις ανασκαφές αυτές ήλθαν στο φως ο ναός της Βραυρωνίας Αρτέμιδος, δωρικός στον ρυθμό, που έχει τώρα αναστηλωθή εν μέρει, η στοά των Αρχτων, ο οίκος της Ιφίγυνείας και άλλες οικοδομές. Επίσης ευρέθησαν διάφορα αγάλματα, ανάγλυφα, επιγραφές και ένα πλήθος από αμειρόματα, που έχουν τοποθετηθή με μεγάλη επιμέλεια στο Μουσείο που κτίστηκε κοντά στον χώρο των ανασκαφών.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι πολύ προσεγγιστικός στον επισκέπτη. Μιά μικρή διακλάδωση του δρόμου Μαργζόπουλου - Πόρτο Ράφτη, που αρχίζει κοντά στο Μαργζόπουλο, μας φέρνει σύντομα κοντά στα αρχαία.

Η τοποθεσία της Βραυρώνος, καθώς φαίνεται από τα ευρήματα των ανασκαφών, είχε κατοικήθη από τη νεολιθική εποχή, εξελήχθη δε σε πόλι από τα μυκηναϊκά χρόνια. Η λατρεία όμως της θεάς Αρτέμιδος αναφαίνεται εκεί αργότερα, κατά τη γεωμετρική εποχή.

Για την λατρεία της θεάς Αρτέμιδος στη Βραυρώνα υπάρχει και ένας μύθος, που είναι αρκετά εύγλωττος, όχι βέβαια για τον προσ-

διορισμό του χρόνου που άρχισε εκεί η λατρεία της Θεάς, αλλά για την μορφή αυτής. Ο μύθος έχει συντεθεί γύρω τάχα από την Ιφιγένεια, την κόρη του Αγαμέμνονος. Είναι ο μύθος επάνω στον οποίον και ο Ευριπίδης έγραψε την τραγωδία του «Ιφιγένεια εν Ταύροις». Κατά τον μύθο λοιπόν αυτόν η Ιφιγένεια, που ήταν τέρεια στον ναό της Θεάς Αρτέμιδος στην χώρα των Ταύρων, όπου την είχε τοποθετήσει η Θεά όταν την έσωσε στην Ανλίδα, παίρνει την εντολή, σύμφωνα με χρησμό του Θεού Απόλλωνος, να μεταφέρει το ξόανον της Θεάς από την Ταυρική στην Αττική. Η δε Θεά Αθηνά υποδεικνύει να πτισθή «εν Αλλαις της Αττικής», κοντά στην Βραυρώννα, ναός αφιερωμένος στην Ταυροπόλον Άρτεμιν, στον οποίον να κατατεθεί το ξόανον, η δε Ιφιγένεια να μείνη εκεί ως τέρεια του ναού μέχρι του θανάτου της. Το συμπέρασμα λοιπόν που βγαίνει από τον μύθον αυτόν είναι ότι η λατρεία της Θεάς Αρτέμιδος της Βραυρώνος ήταν μορφής μυστηριακής. Τούτο καταφαίνεται και από την τελετή των Διονυσίων, που έγινετο στην Βραυρώννα κατά τα ιστορικά χρόνια κάθε πέντε έτη.

Επίσης κατά τα ιστορικά χρόνια έγινετο στην Βραυρώννα ανά πενταετία και μία άλλη εορτή, τα Βραυρώνεια, για να τιμηθή σ' αυτήν η Βραυρώνια Άρτεμις, η Αρχηγίτις. Την εποπτεία για την καλή διεξαγωγή της εορτής την είχαν δέκα άρχοντες Αθηναίοι, ένας από κάθε φυλή, που ελέγοντο περοποιοί. Οι ίδιοι, εξήταζαν τα ζώα που θα εθυσιάζοντο, μήπως είχαν κανένα ψεγάδι, «μώμον» γι' αυτό ονομαζόντο και «μωμοσκόποι».

Κατά τα Βραυρώνια, δέκα κοριτσάκια ηλικίας δέκα ετών, ένα από κάθε φυλή των Αθηναίων, διαλεγμένα από τις ευγενέστερες και τις πιο ενάρετες οικογένειες, αφιερώοντο στη Θεά μέχρι του γάμου των. Τα κοριτσάκια αυτά τα έλεγαν «άρκτους», η πράξις δε αυτή ελέγετο «αρτεία» και η τέλεσις της εορτής «αρτερεύεσθαι». Η άρκτος στην Βραυρώννα ήτο το ιερό ζώον της Θεάς Αρτέμιδος. Μέσα δε στο Μουσείο της Βραυρώνος υπάρχουν αρκετά αρχαίματα που εικονίζουν τις μικρές αυτές παρθένες, τις άρκτους.

Ποία όμως ήταν η έννοια που είχε η Θεά Άρτεμις κατά την αρχαιότητα; Και στο θέμα τούτο ισχύει ο γενικός κανόνας για τις λατρευτικές έννοιες των αρχαίων. Άλλη έννοια είχε η κάθε λατρεία μέσα στους ναούς και άλλη, πολύ διαφορετική, στις λαϊκές μάζες. Για να δοθή λοιπόν ορθή απάντηση στο ερώτημά μας πρέπει και το θέμα τούτο - να χωριστή στα δύο. Πώς θεωρούσε την Θεά Άρτεμιν η λαϊκή παράδοσις και ποια έννοια έδιδε σ' αυτήν το Ιερατείον. Η απάντησις για την έννοια που είχε η Θεά κατά την λαϊκή αντίληψη

είναι εύκολο να δοθή. Οι διάφοροι αρχαίοι συγγραφείς μας έχουν δώσει πολλές πληροφορίες επάνω σ' αυτό το ζήτημα. Για την έννοια όμως που έδωσε στη Θεά το Ιερατείο, η απάντησις είναι πάντοτε δύσκολη. Τοίτο δε διότι καθώς ξέρομε, τα εσωτερικά νοήματα της αρχαίας λατρείας, οι βαθιές πνευματικές έννοιες αυτής, κρατήθηκαν μυστικές. Ήτο η φύσις, την οποίαν είχαν αυτές οι αλήθειες τέτοια, που δεν έπρεπε να τις μάθουν οι πολλοί. Θα προσπαθήσωμε όμως κάτι να πούμε και για την άποψι αυτή, όχι βέβαια για να εκθέσωμε γνώσεις άγνωστες, αλλά για να δώσωμε κάτι, πώς να το πούμε, κατά προσέγγισι. Προσωπικές μας ιδέες θα εκφράσωμε, σχηματισμένες από όσα ξέρομε για τα εξωτερικά σημεία της εσωτερικής λατρείας, για να συμπληρωθή κάπως το κενό. Ας καταπιστούμε λοιπόν...

Και πρώτα - πρώτα η Θεά Άρτεμις, για τον πολύ κόσμο παρίστανε την άγρια φύσι, την παρθένο φύσι. Γι' αυτό το βασίλειό της το τοποθετούσαν στους αβαλλέωργητους τόπους που μένουν αγνοί, διότι δεν τους βεβίβωσε το χέρι του ανθρώπου που έχει τις κακίες του. Κάτι το ανάλογο θα έπρεπε να σημαίνει μια βαθύτερη έννοια για την Θεά, με βάσι βέβαια την αγνότητα, όχι την αγνότητα της απρόσωπης φύσεως, αλλά την αγνότητα της ψυχής ή μάλλον την αγνότητα του πνεύματος. Του πνεύματος εκείνου που έχει ξεπεράσει τον θάνατο, του αθανάτου πνεύματος. Το πνεύμα εκείνο είναι αγνό, δεν έχει κακίες, είναι αμαγές θα ελέγαμε κακιών. Γι' αυτό η Θεά Άρτεμις εθεωρείτο παρθένος.

Η λαϊκή πίστις πάλι, την θεωρούσε σαν Θεά που προστάτηνε το ζηνήγι. Χαμηλή η αντίληψις αυτή. Για την λαϊκή όμως πίστι ήταν τοίτο αρκετό... Είχε σχηματιστή, καθώς φαίνεται, η γνώμη αυτή από τις γλυπτές παραστάσεις της Θεάς. Καθώς γνωρίζομε η Θεά παριστάνετο νέα, ευζίνητη, με φαρέτρα, βέλη και με τόξο. Συνοδό της είχε την έλαφο, σαν σύμβολο της αγνότητος, άλλοτε δε ένα σκύλο κνηγετικό. Η βαθύτερη όμως έννοια, καθώς νομίζομε, ήταν ότι με τα βέλη της η Θεά έδιδε κάτι από την αγνότητά της στους άξιους να δεχθούν κάτι το πολύτιμο. Γι' αυτό τα βέλη της, κατά τον μύθο, ήσαν αγγυρά.

Από άλλο μύθο είναι γνωστή η γενεαλογία της Θεάς. Κόρη του Ολυμπίου Θεού Διός και της νύμφης Λητούς. Αίδυμη με τον Θεό Απόλλωνα. Πρωτότοκη αυτή και δευτερότοκος ο αδελφός της, ο Θεός του φωτός. Κατά τον μύθο, άμα γεννήθηκε η Θεά εβοήθησε τη μητέρα της στην γέννησι του αδελφού της. Η αλληγορία αυτή, που είναι τόσο διάφανη, έχει βαθειά σημασία. Πρώτα γεννιέται η αγνό-

της στην ψυχή και ύστερα η ψυχή φωτίζεται. Η αγνότης είναι εκείνη που εκμαεύει το φως. Την μεγάλη αυτή αλήθεια την βλέπουμε να τονίζεται στις αρχαίες παραδόσεις. Είναι το «άλαδε μύστη» των Ελευσινίων ή η λουτρογόρος ιέρεια των Καβείρων. Της μνήσεως προηγείτο ο εξαγνισμός. Χαρακτηριστικό είναι ακόμη και τούτο. Στην Ελευσίνα, έξω από τα μεγάλα προπύλαια, υπήρχε ναός αφιερωμένος στην Θεά Άρτεμι. Τα ερείπια του ναού αυτού σώζονται και σήμερα. Στην Πελοπόννησο πάλι γίνοντο κοιναί φορταί, για την Θεά Δήμητρα, την Κόρη και την Θεά Άρτεμι.

Η λαϊκή όμως πίστις παρεξήγησε και το μύθο αυτόν. Και έτσι εθεώρησε την Θεά Άρτεμι σαν Θεά... που... προστάτευε τους τοκετούς. Στο Μουσείο της Βρυαρώνος υπάρχουν πολλές επιγραφές που αναφέρουν ένα σωρό αφιερώματα που είχαν προσφερθή από γυναίκες στην Θεά για να εννοήση τον τοκετό τους.

Η Θεά Άρτεμις τιμήθηκε στην αρχαία Ελλάδα, αλλά και στην Μικρά Ασία, τόσο στα Ιερά, όσο και από τη λαϊκή πίστι. Το ιερό της ζών ηταν η έλαφος. Στην Βρυαρώνη όμως, καθώς είπαμε, προσπίθεται και η άρκτος, αλλά και ο ταύρος, αφού, κατά τον μύθο που αναφέραμε στην αρχή, η Άρτεμις της Βρυαρώνος ελέγετο και ταιροπόλος.

Η Θεά Άρτεμις ήταν εκείνη που έδιδε την αγνότητα στον μύστη για να γίνη άξιος να δεχθίη το φώς του μεγάλου αδελφού της.

Ξυνελών τε λέγω την πάσαν πόλιν της Ελλάδος παίδευσιν είναι (Θουκυδ. 2, 41)

Δηλαδή: με λίγα λόγια λέγω πως η πόλη μας, στο σύνολό της είναι το μεγάλο σχολείο της Ελλάδος.

Από τον Επιτάφιο του Περιζλή, όπως τον αναφέρει ο Θουκυδίδης, είναι η φράση αυτή. Εικονίζει την παιδευτική επίδραση που είχε αποκτήσει η Αθήνα σε όλη την Ελλάδα, με την πνευματική, λογοτεχνική και πολιτική της ακμή. Ανάλογα ονόμασε κάποιος την Αθήνα Ελλάδος Ελλάς (Ανθολογία Λογική Teubner, 1904, σ. 182)

Ο Πλάτωνας (Πρωταγόρας 337Δ): «Πρωταγόρον της σοφίας», και αργότερα ο ιστορικός Διόδωρος (13, 27): «κοινόν παιδευτήριον πάσιν ανθρώποις». Όμοια είχε πει και ο Σωκράτης (Πλάτωνος Απολογία 29Δ): «Αθηναίος ων πόλεως της μεγίστης και ευδοκιμοτάτης εις σοφίαν και ισχύν».

Μανώλη Τριανταφyllίδη (Νεοελληνική βιβλιοθήκη, Α, 13, Αθήνα 1965)

Η ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΝ ΠΑΛΑΜΑ

Του αείμνηστου Χρ. Ριζόπουλου

Αποσπάσματα

Ο Παλαμιάς στο ποίημά του «Αυτός ο κόσμος δε σου φτάνει;» της συλλογής «Περάσματα και Χαιρετισμοί», μας δίνει την εικόνα του ανθρώπου, που διαβάζει θεοσοφικά βιβλία (...) και στο ποίημα «Ο Θάνατος της κόρης», καθώς το εξομολογείται στο σχετικό κεφάλαιο της «Πουητικής» του, επηρεάστηκε από δικά του διαβάσματα θεοσοφικών βιβλίων.

Τι ακριβώς είχε διαβάσει; Ο ίδιος στην επιστολή του της 22 Ιανουαρίου 1934 προς τον Αντώνιο Χαλά, αναφέρει ότι εύρισκε μεγάλο ενδιαφέρον στα έργα του Ροδόλφου Στάϊνερ και του Εδουάρδου Συρέ, φημισμένων θεοσόφων συγγραφέων (...)

Σε προηγούμενο γράμμα του (19 Δεκεμβρίου 1933) πληροφορεί το φίλο του ότι είχε ξαναδιαβάσει τις ημέρες εκείνες ένα από τα παλιά του βιβλία, με τον τίτλο «Πολυτεχνία και ο αποκρυφισμός», στα γαλλικά, του Ντενίς Σωρά, καθηγητή σε αγγλικό πανεπιστήμιο:

«...Το μέρος του βιβλίου αυτού που μου κίνησε χωριστό ενδιαφέρον είναι ο Occultisme. Μιλεί σ' αυτό για το «κωλοσπασίο έργο της Blavatsky, που έκανε γνωστό με τ' όνομα Θεοσοφία στα τέλη του περασμένου αιώνα, είδος νεωτεριστικού Συνόλου (Somme) του αποκρυφισμού, που χρησιμοποιεί όλα του τα στοιχεία και τα δεδομένα από τους καιρούς της Αναγεννήσεως ...»

Στο ίδιο γράμμα εκφράζει την επιθυμία να γνωρίσει «κάτι περισσότερο» από την Μπλαβάτσκι, την ιδρύτρια της νεώτερης Θεοσοφίας.

Και φαίνεται πως εγνώρισε. Στο έργο του Παλαμά είναι κατάσπαρτη η επίδραση της Θεοσοφίας (...)

Στα βιβλία του Ινδού Ζιναραγιαντάσα, ιδίως το «Απόκρυφος Εξέλιξη της ανθρωπότητας», σπναντούμε απόψεις στο πεζό, που έχει διατυπώσει σε στίχους ο Παλαμιάς. Τραγουδάει στη «Φοινιζιά» πως η πλατεία Πλάσις δε νοιώθει το χαμό των λουλουδιών, γιατί ξέρει ότι «Ο' αναστηθεί μοσκόπνη μια βλάστηση άλλη».

Λέει ο Ζιναραγιαντάσα:

«Είναι σκληρή πορεία η εξέλιξη, ενδιαφέρεται για το είδος και αδιαφορεί για την μεμονωμένη ζωή. Αλλά παραδεχθήτε ότι η άφθαρτη και αθάνατη Ζωή εξελίσσεται επίσης, και τότε το μέλλον εκάστου ατόμου θα φανεί με τα λαμπρότερα χρώματα. Στο φως της Μετενσάρκωσης, ο Θάνατος χάνει το φάσγανό του και ο τάφος τη νίκη Του. Η Θνητότης δεν είναι παρά ένα μέρος, που προς στιγμήν διαδραματίζει η ψυχή...»

Από τέτοιο πρίσμα είδε τη ζωή και ο Παλαμιάς, σαν ένα τμήμα του μεγάλου ταξιδιού. Δεν δέχθηκε τον Θάνατο σαν εκμηδένιση.

Στο ποίημα «Για μια πεθαμένη» λέγει:

*Διαβάτη, μην κλαίς τη λιγόζωη παρθένα
Κι εκείνη απ' της γης τη βαθειά αγκαλιά
Ξανά θα προβάλει*

.....
Τ' αρχαίο πουλάκι σε νέα φοδιά.

Αλλά το σπορδαίοτερο από τα θεοσοφικά ποιήματα του Παλαμιά είναι «Ο Θάνατος της κόρης», που μπορεί να ονομασθεί και «ποιητική σύνοψις της Θεοδοσίας».

«Ο Θάνατος της κόρης» αρχίζει με τη δήλωση του Ποιητή ότι γνωρίζει «κάποια μυστικά» που απέκτησε με την μύησή του στον αποκρυφισμό και την Θεοδοσία, για την εξέλιξη της ζωής μέσω της εξέλιξεως των μορφών (...)

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ

*Γνωρίζω κάποια μυστικά που δεν τα ξέρουν άλλοι!
Αφού ξεχώρησες απ' την αγκαλιά,
απ' την αγκαλιά του Παντός - πριν της ζωής το κρίμα
σε ρίξω σπ' ακρογιαλία μας με κόρης αγνό σχήμα
αφού ξεχώρισες, ψυχή λευκή σα Γαλαξίας,*

.....
*Κι ακόμ' ανέβης ένα σκαλοπάτι,
τη σκάλα την τεράστια, τη Ζωή.
Κ' έγινες κρίνο ολόλευκον· αλλά προτού ένα μάτι
να σ' αντιγράψει, και προτού να σε χαϊδέψει μια πνοή,
η Μοίρα σε ξεροζώωσε, μαράθηρες, και πάλι
μορφήν edέχθης άλλη.*

Άλλη ακριβώτερη μορφή με πιο σοφά στολίδια,
και, κύκνος, γλυκοχάραξες της λίμνης τα νερά·
αλλ' όμως πριν ανοίξης τα φτερά
γοργά για μακρινά ταξίδια,
η Μοίρα κάρφωσε το πέταμά σου
και πέθανες κι ανοίχτηκαν άλλοι ουρανοί μπροστά σου.

Άλλοι ουρανοί κατάβαθι κι ασήγχοιτο, κ' εφάνης
στα νυχτωμένα μάτια μας ολόφωτη παρθένα!
Αλλ' όμως πριν να κάνης
την ευτυχία μιας καρδιάς που είχε πλάσθι για σένα,
της Μοίρας ήταν η βουλή,
και σ' έβαλαν να κοιμηθής ξανά βαθιά στο χώμα...

Ψυχή, ποιο σχήμα σε προσμένη ακόμα,
ποιος κόσμος εντελέστερος, Παρθένα, σε καλεί;

Αλλά γνωρίζω κάποια μυστικά που δεν τα ξέρουν άλλοι...

Εξείνο που έχει ξεχωριστή σημασία είναι ότι «ο θάνατος της κόρης» γράφηκε στα 1892 και περιεβλήθη στη συλλογή «Τα μάτια της ψυχής μου», που εκκλολοφόρησε εξείνο το χρόνο, ενώ το ενδιαφέρον του Παλαμά για τη Μεταφυσική, τον Αποκρυφισμό και ιδιαιτέρως τη Θεοσοφία, καθώς προκύπτει από την αλληλογραφία του, διατηρείτο μέχρι και τον 1934 Συνολικά, πάνω από 40 χρόνια...

Σ' αυτόν τον μισό αιώνα, μεσ' από την ποίηση του Παλαμά δεν έπαψε να βροντάει η νεροσυρμή του έπους και να πυλάει γάργαρα του λυρισμού το ρυάκι, αλλά επίσης δεν έπαψε να ρέει και η πηγή η μυστική...

Ο Παλαμάς ο πολύτροπος διατήρησε μέχρι τέλους και την μορφή του Μύθου.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΘΕΩΣΗ ΤΗΣ

Χαράλαμπος Μπάρακλη

Αυτό που βλέπομε στην ανθρώπινη φύση, αλλά και στο ζωϊκό βασίλειο είναι ο οργανισμός τους. Πέραν όμως αυτού, υπάρχει και ένα αθάνατο στοιχείο, η ψυχή, η οποία τους δίνει την κίνηση και στους ανθρώπους επί πλυν, την πνευματικότητα. Η ύπαρξη της ψυχής, αποτελεί πεποίθηση και των απλών ανθρώπων, που από διαίσθηση και μόνο αισθάνονται ότι υπάρχει, χωρίς να έχουν ιδιαίτερα μελετήσει. Κατά καιρούς εμφάνιζαν στη γη πνεύματα με ανώτερες πνευματικές δυνάμεις, πραγματικά θείες προσωπικότητες, οι οποίες μας άφησαν πολύτιμες παρακαταθήκες. Από τις πηγές αυτές γνωρίζουμε όχι μόνον την ύπαρξη της ψυχής, αλλά ακόμη ότι, η ψυχή προήλθε από εκεί όπου προήλθε και η Φύση ολόκληρη. Από τις δύο δηλαδή κοσμογονικές ουσίες που πληρούν το Σύμπαν.

Η μία είναι τα άτομα της ύλης, τα πραγματικά άτομα και ως εκ τούτου άφθαρτα, αθάνατα και συνεχώς εξελισσόμενα και η άλλη είναι μία αιθερική ουσία, η Μονάδα των Πυθαγορείων, το «εν» του Πλάτωνα, συνεχώς και αυτή εξελισσόμενη, που διαχέει το Σύμπαν ολόκληρο. Από τις δύο αυτές θείες κοσμογονικές ουσίες προήλθε η Φύση ολόκληρη, η υλική και η πνευματική.

Την εξέλιξη της η ψυχή επιτυγχάνει δια των οργανισμών μέσω των οποίων ενεργεί. Χωρίς αυτούς η Ψυχή βρίσκεται σε παθητικότητα, όπως συμβαίνει μετά το θάνατο του οργανισμού και μέχρις ότου ενσαρκωθεί και πάλι.

Το σώμα δηλαδή είναι το όργανο της ψυχής. Ο Αριστοτέλης στο έργο του «περί ψυχής» (507b) λέγει: «Η τέχνη χρησιμοποιεί τα όργανα και η ψυχή το σώμα» (την μεν τέχνην χρησθαι τοις οργάνοις, την δε ψυχήν τω σώματι).

Ο πυθαγόρειος φιλόσοφος Σπυρίδων Νάγος σε ομιλία του σε φιλοσοφικό εργαστήριο που έγινε το 1927 έλεγε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Εκάστη ψυχή έχει εν εαυτή άπειρον και ατελεύτητον κόσμον δυνάμεων (...) Ο άπειρος αυτός κόσμος εκδηλούται και ενεργεί δια των οργανισμών. Έκαστος οργανισμός της οντολογικής κλίμακος επιτρέπει εις την ψυχήν ωρισμένας εκδηλώσεις, πέραν τούτου απαι-

τείται άλλος (...) Η ψυχή άρχεται από τους απλούς οργανισμούς και προάγεται εις τελειοτέρους, φθάνουσα μέχρι του ανθρώπου (...)

Ότι η εξέλιξις της ψυχής όντως γίνεται δια των οργανισμών, έχω να επικαλεσθώ προς απόδειξιν την μύησιν του εισερχομένου εις τα Αργυπιακά Μυστήρια. Δια να εισήρχετο τις προς μύησιν εις τα Μυστήρια ταύτα, έπρεπε να διέλθη δια πέντε οδών. Την πρώτην οδόν διήρχετο έρπων. Βραδυτέρον του εξήγουν ότι η οδός αύτη εικό- νιζε την δια της τάξεως των ερπετών διέλευσιν της ψυχής του. Την δευτέραν οδόν διήρχετο δια του ύδατος. Τούτο εικόνιζε την διέλευ- σιν της ψυχής και δια της τάξεως των ιχθύων. Την τρίτην οδόν διήρ- χετο δια του αέρος. Τούτο εικόνιζε την διέλευσιν της ψυχής του δια των πτερωτών. Την τετάρτην οδόν διήρχετο δια του πτερός εικονίζο- ντος την διέλευσιν της ψυχής του δια των μαιτοφόρων. Την πέμπτην οδόν διήρχετο δια μέσου αλλέτου φωτός, εικονίζοντος την ανθρωπί- νην κατάστασίν του...»

Οι οργανισμοί όπως είναι γνωστό υπόκεινται στη φθορά και γι' αυτό παρατηρείται το φαινόμενο του θανάτου κατά το οποίο χωρί- ζεται η ψυχή από το σώμα. Ο Πλάτων στον Φαίδωνα (106Ε) είναι σαφής: «Όταν επέρχεται ο θάνατος στον άνθρωπο, το μεν θνητό μέρος αυτού, καθώς φαίνεται, πεθαίνει, το δε αθάνατο, η ψυχή, σηκώνεται και φεύγει σώο και άφθορτο».

Φεύγοντας η ψυχή από το σώμα, μεταβαίνει στον άσφαρξο κόσμο, που η ελληνική παράδοση έχει ονομάσει Άδη, αφού ζίνεται για την ζωή που έζησε. Και εφ' όσον δεν έχει επιτύχει εδώ στην γη την μεγίστη δυνατή εξέλιξη της επανέρχεται πάλι. Στην Οδύσσεια του Όμηρου αναφέρεται μία διήγηση του Οδυσσέα, απ' ότι είδε κατά το ταξίδι του στον Άδη. Λέει τα εξής: «Είδα τον Μίνωα, του Δία λαμπρό γιο, που εξράτει σκήπτρο χρυσό, κι εδίδαξε τους νεκρούς του Άδη (Λ, 568 - 571).

Ο Πλάτων στον Γοργία (526D) λέγει για το ίδιο θέμα: «Εγώ φροντίζω, όταν έρθει η ώρα, πώς θα παρουσιαστώ στον ζοιτή με την ψυχή υγιέστατη. Διαφορώ για τις τιμές των ανθρώπων, πολλοί από ους οποίους τις επιδιώκουν, αποβλέπω μόνο στην αλήθεια και προ- παθώ να είμαι όσο το δυνατό τέλειος, ασκώντας την αρετή». Στον Φαίδωνα, που πραγματεύεται ιδιαίτερα το θάνατο λέγει τα εξής: «Όταν κάποιος πεθαίνει, το προστατευτικό του πνεύμα (δηλ. ο φύλακας άγγελός του) που είχε την τύχη σ' αυτόν όταν ζούσε, αυτό αναλαμβάνει να τον οδηγήσει σε κάποιο τόπο, όπου οι ψυχές που συγκεντρώνονται, αφού κριθούν πηγαίνουν στον Άδη. Αφού δε τύχουν εκεί, όσων πρέπει να τύχουν και μένουν όσο χρόνο πρέπει,

Όσοι έχουν εννοήσει τη μετενσάρκωση αντιλαμβάνονται ότι από τη μια ζωή στην άλλη, κάποια αιτία επισύρει μία συνέπεια και άρα οι άνθρωποι είναι οι φταίχτες που πήραν διάφορες κατεργασίες και όχι ο Θεός. Δηλαδή το μέλλον είναι φτιαγμένο από αυτό που κτίζουμε τώρα στο παρόν· είναι δηλαδή μία προέκταση του παρόντος και το παρόν δεν είναι τίποτε άλλο από μία συνέπεια του παρελθόντος. Ο αείμνηστος Ηλάτων Δρακούλης, καθηγητής των ελληνικών στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και φιλόσοφος, στο βιβλίο του «φως εκ των ένδον» γράφει: Η ιδέα της μετενσάρκωσης εν συνδιασμώ προς την ιδέαν ότι ο άνθρωπος φέρει πάντοτε την πεύραν την οποίαν απέκτησε κατά τας παρελθούσας ενσαρτώσεις του αποτελεῖ την βάσιν όλων των αρχαίων φιλοσοφιών εκ των οποίων εγεννήθη ο Χριστιανισμός».

Η μετενσάρκωση λειτουργεί σε συνδιασμό μ' έναν άλλο πνευματικό νόμο. **Με το νόμο της Ειμαρμένης.** Της Μοίρας, του πεπρωμένου, που υπήρχε βαθύτατη πίστη των αρχαίων Ελλήνων διανοητών, αλλά και του απλού λαού. Ο Φιλίμων (Meincke, *Αποκατεργών*), ο ποιητής του του 4ου π. Χ. αιώνα είχε γράψει: «Μαζί με τη σωματική μας υπόσταση αμέσως μόλις γεννιόμαστε, προστίθεται σε μας και η μοίρα». Ένας Ορθικός ύμνος (*Υμνοι, Μοιρών, 13 - 14, Hermann*), λέγει: «Όλα γενικά όσα μας συμβαίνουν, τα γνωρίζει η Μοίρα και ο νους του Διός σε όλη τους τη διάρκεια». Ο Ρωμαίος στωικός φιλόσοφος Μάρκος Αυρηλίου στο περίφημο βιβλίο του «Τα εις Εαυτόν» (I, ε) γράφει: «Ό,τι κι αν σου συμβεί, αυτό από πολύ καιρό προοριζόταν για σένα, και η περιπλοκή των αιτίων έφανε πάντα τη δική σου ύπαξη με το συμβάν αυτό».

Αλλά και η σοφία του λαού, που πηγάζει από το αλάνθαστο ένστικτό του, έχει βαθύτατα αντιληφθεί την ύπαρξη στη ζωή μας της Μοίρας. Και γι' αυτό λέγει:

— Τα 'χει η μοίρα μου γραμμένα,
δεν παρέρχεται κανένα.

— Τα 'χει η μοίρα στο χαρτί, πελέκι δεν τα κόβει, ζ. α.

Η Μοίρα στους ανθρώπους καθορίζεται από υπέρτερες θείες Συνειδήσεις, με κριτήρια τη ζωή που περνούσαν στις προηγούμενες ενσαρτώσεις τους. Αν σεβάστηζαν δηλαδή ή όχι τους νόμους της φύσης, αν αγάπησαν ή όχι τους συνανθρώπους τους, αν υπήρξαν δίκαιοι, αγαθοί, ανιδιοτελείς, ενάρετοι. Οι Θείοι αυτοί κριτές καθορίζουν και τον τρόπο θεραπείας της κάθε ψυχής, ώστε μέσα από τις δοκιμασίες και τον πόνο να προσδεύουν οι άνθρωποι και να εξελίσσονται. Γιατί ο πόνος είναι το Καλύτερο φάρμακο της επίμονα

σκληρής και άδικης ψυχής. Το σπραβό το ξύλο η φωτιά το ιανάξει, λέγει μία σοφή παροιμία.

Οι δοκιμασίες που περνά ο άνθρωπος είναι οι συνέπειες των πράξεών του στο παρελθόν και η θεραπεία του από τις ασθένειες των παθών του και των κακιών του. Ο Σοφοκλής στην Αντιγόνη (στ. 520) μας λέγει: «Ο καλός με τον κακό δεν έχουν ίδια μοίρα». Στα χροιά έπη των Πυθαγορείων (στ. 54) επαναλαμβάνονται τα εξής: «Οι άνθρωποι έχουν συμφορές, τις οποίες οι ίδιοι δημιουργούν στους εαυτούς τους, οι δυστυχίες».

Η μεγάλη θεόσοφος Άννα Μπέζαντ στο βιβλίο της "Ο εσωτερικός χριστιανισμός" γράφει τα εξής: «Κάθε άνθρωπος έχει συνάψει κατά το παρελθόν - και συνάπτει επίσης κατά τη διάρκεια της παρούσης ζωής του - σφαιρές, που θα πρέπει να εξοκληθούν. Όλες οι κακές σκέψεις, επιθυμίες και πράξεις του, έχουν υψώσει πάνω στο δρόμο του εμπόδια που τον περιζυγίζουν σαν μέσα στα τεύχη μιας φυλακής. Ένα χρέος που είχε συνασθεί από μία πράξη κακή, θα πληρωθεί με μια δοκιμασία και το άτομο θα υποστεί αναπόφευκτα τις συνέπειες του κακού που είχε διαπράξει».

Ο Διδάσκαλος Αντώνιος Αδριανόπουλος στο βιβλίο του «Οι νόμοι της ζωής» γράφει τα εξής:

«Αι δοκιμασίαι τας οποίας επιβάλλει η Ειμαρμένη αποτιλούν μέσον εκπαίδευσης των ψυχών, ώστε να γίνουν αύται αγαθότεραι και δικαιοτέραι. Βεβαίως ο άνθρωπος δεν έχει επίγνωση της ενθύνης του δια τα δεινά τα οποία υφίσταται. Όταν όμως η ψυχή του μετασπί εις τον πνευματικό κόσμο, βοηθείται υπό ανωτέρων πνευμάτων να αναξεφαιλαιώσει τα γεγονότα του παρελθόντος και να εξαγάγει συμπεράσματα σφέλιμα δια τον μετέπειτα ψυχικόν της βίον. Έκαστος δηλαδή αναλόγως των πράξεών του, υφαιίνει την Ειμαρμένη της προσεχούς ενσυναίστηώς του, κατά την οποίαν δρέπει τους καρπούς των έργων του. Εάν επομένως οι άνθρωποι εγνώριζαν τον τρόπο κατά τον οποίον συντίθεται ο νόμος της Ειμαρμένης, θα ήσαν καλύτεροι, διότι θα ηγόρουν ότι ουδεμία πραγματική σφέλεια υπάρχει εκ των κακών πράξεών του, εφ' όσον κάποτε θα υποστούν τας συνέπειάς αυτών».

Η πορεία της ψυχής εδώ στη γη, μετά τις αλλεπάλλες ενσαρνώσεις της κάποτε σταματά. Και αυτό συμβαίνει κατά τους σοφούς Λιδασκάλους της γης, όταν ο άνθρωπος αποβάλλει τις κακίες, τα πάθη, τις προλήψεις και εφαρμόσει τους φυσικούς νόμους. Όταν υψωθεί υπεράνω των ποταπών συμφερόντων.

Όταν βοηθά και υπηρετεί ανιδιοτελώς τους συνανθρώπους του, τους οποίους θεωρεί αδελφούς του. Όταν εκτελεί τα καθήκοντά του σιωπηλά, αποκρύβοντας τις αρετές του.

Όταν εφαρμόζει το νόμο της ελευθερίας· ελευθερία από τα πάθη, ελευθερία από τη γνώμη των άλλων. Όταν δεν υποδουλώνει τη συνείδηση κανενός συνανθρώπου του. Όταν εφαρμόζει το «ο συ μισείς, ετέρω μη ποιήσης». Όταν αγαπά τους ομοίους του και όχι μόνο αυτούς που τον αγαπούν, αλλά και αυτούς που τον εχθρεύονται. Όταν δεν κοιτάζει πώς να κρίνει τους άλλους, αλλά πώς να βελτιώνει τον εαυτόν του. Όταν πράττει το καλό γιατί είναι καλό και όχι με την ελπίδα να ανταμειφθεί. Όταν έχει καθαρότητα στην ψυχή του, γίνει αγνός στις σκέψεις, στους λόγους και στις πράξεις του. Όταν γίνει δίκαιος, ενάρετος απλός και ταπεινός.

Τέλος όταν επιτύχει την ύψιστη εξέλιξη του συναισθήματός του με τη νόησή του και σε αρμονία μεταξύ τους, δηλαδή της αγάπης και της σοφίας. Το μέγιστο αυτό και τελευταίο επίτευγμα.

Εφ' όσον ο άνθρωπος εκδηλώσει τις αρετές αυτές, τότε νικάει το περιβάλλον της γης και εισέρχεται στις χώρες του πνευματικού φωτός όπου εκεί κατά τους Μεγάλους Μύστες έχει εξαφανισθεί κάθε ίχνος δογμασίας και οδύνης, και κυριαρχεί η πραγματική χαρά, η πραγματική ευδαιμονία και η πλήρης ευθυμία. Είναι η ευχή των Ορφικών, όπως αναφέρει ο Πρόκλος (*Εἰς τὸν Τίμαιον Πλάτωνος*, Ε) «ζήλου τ' αν λήξαι και αναπνεύσαι κακότητος»· δηλαδή εύχοντο να τελειώσουν οι ζήλοι των ενσαρκώσεων και να αναπνεύσουν από την κακότητα των ανθρώπων. Εἰς τα «Χρυσά Έπη» των Πυθαγορείων περιέχεται η εξής υποθήκη: «Αν αφήσεις στη γη το σώμα κι έρθεις στον ελεύθερο αἰθέρα, τότε θα είσαι αθάνατος, θεός άφθαρτος και όχι πια θνητός». Θνητός είναι ο άνθρωπος που κάθε φορά γεννιέται και πεθαίνει. Όταν ελευθερωθεί από τη γη, θα απαλλαγεί πλέον του θανάτου. Είναι αβριβώς αυτό που είπε ο Χριστός: «Εάν τις φιλάξη τον λόγον μου, θάνατον δεν θέλει ιδεί εις τον αἰῶνα» (Ιωάννη η, 51).

Επομένως για να ελευθερωθεί ο άνθρωπος από το περιβάλλον της γης και να αναπνεύσει από την κακότητα των ανθρώπων, πρέπει να εφαρμόσει στη ζωή του τις ηθικές αρχές που διαγράφονται από τους φυσικούς νόμους. «Στο γένος των θεών (λέγει ο Πλάτων στον Φαίδωνα, 82C) δεν επιτρέπεται να πηγαίνει εξείνος, που δεν έφαγε από τον κόσμo αυτό τέλεια καθαρός».

Άνθρωπος πρέπει να αντιληφθεί ότι η ατομικότητά του, πρέπει να θυσιασθεί για το σύνολο. Προέξεται για δράση σε ανώτερο επίπεδο. Από την συντήρηση του Εγώ, περνάμε στην τροφοδοσία του συνόλου. Και όπως ακριβώς με την διάσπαση του πυρήνα του ατόμου έχουμε μια τρομερή έκλυση ενέργειας, έτσι και με την διάσπαση του Εγώ, απελευθερώνεται μια τεράστια δύναμη, που τροφοδοτεί και συντηρεί το σύνολο. Είναι ασφαλώς βασικό η πράξη αυτή να είναι συνειδητή και να προέρχεται από καλό φρόνα.

Από το σύνολο στη Θεότητα, η απόσταση ίσως να μην είναι μεγάλη, ίσως να είναι μηδενική, είτε κανείς δέχεται ταύτιση Θεού - Σύμπαντος, είτε δέχεται εξωσυμπαντική Θεότητα. Με την Θυσία η Ζωή επιστρέφει στην αφετηρία της, στην Πηγή της, από την οποία προέρχεται και την ενισχύει. Ανακύπτει έτσι μια αμφίδρομη ροή ενέργειας με τελικό αποτέλεσμα να εννοείται ο Θείων ή επί το ορθότερον το σύνολο, του οποίου ο Θείων αποτελεί τμήμα. Όλα αυτά βεβαίως ξεφεύγουν και παραμερίζουν τις παραδοχές, που έχουν ισχυρά ιστορικά θεμέλια και που θέλουν την Θυσία ως τρόπο εξευμενισμού των θείων δυνάμεων, ως δείγμα υποταγής προς αυτές και που συνδέονται με ένα αίτημα για θεία παρέμβαση, που εξυπηρετεί ανθρώπινες υλικές ανάγκες. Έτσι θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η Θυσία στοχεύει στην δημιουργία μιας ορθής σχέσεως και συντήρησης της θείας και συμπαντικής τάξης.

Β. Σ' ορισμένες περιπτώσεις η καταστροφή - απάρνηση της ατομικότητας φαίνεται να βοηθά την δημιουργία ενός πολύπλοκότερου οργανισμού. Και αν κανείς σκεφθεί ότι ένα από τα χαρακτηριστικά της εξέλιξης του Σύμπαντος είναι η δόμηση όλο και πιο σύνθετων και πιο πολύπλοκων συνδιασμών και συστημάτων αντιλαμβάνεται εύκολα την σημασία του πράγματος. Ότι δηλαδή η Θυσία είναι παράγοντας δημιουργίας συνθετότερων ενώσεων σε συμπαντική κλίμακα. Ας θυμηθείμε την χημεία και τη φυσική που μας διδάσκουν ότι τα άτομα των υλικών σωμάτων ενώνονται για να σχηματίσουν μόρια και ότι για να το επιτύχουν ανταλλάσσουν ηλεκτρόνια. Αποδεδειγμένη δηλαδή ενέργεια, «θυσιάζουν» ένα μέρος από τον εαυτό τους, για να υπηρετήσουν τη δημιουργία ενός μεγαλύτερου, συνθετότερου, συνόλου. Σ' άλλες πάμν περιπτώσεις "θυσιάζεται" το μέρος για τη διατήρηση του συνόλου, την διατήρηση του είδους. Παρατίθενται παραδείγματα.

α. Ο μυξομήρυκας, είναι μια αμοιβάδα που αναπαράγεται με απλή διαίρεση. Ένα και μόνο ζύτταρο πολλαπλασιάζεται και με το χρόνο, οι απόγονοί του απλώνονται. Αυτός ο πολλαπλασιασμός

όμως δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' αόριστον. Σε κάποια στιγμή η τροφή στο άμεσο περιβάλλον θα καταναλωθεί και η αποικία των αμοιβάδων θ' αρχίσει ν' αντιμετωπίζει πρόβλημα επιβίωσης. Σ' αυτό το σημείο όμως συμβαίνει κάτι εντυπωσιακό. Οι μονοκύτταροι αυτοί οργανισμοί αρχίζουν να ζινούνται προς το κέντρο. Αρχικά συγκεντρώνονται όλοι μαζί και ύστερα συνενώνονται για ν' αποτελέσουν έναν πολύπλοκο οργανισμό.

Όταν δηλαδή το ζωικό τους περιβάλλον μεταβάλλεται, ένας μεγάλος αριθμός από ανεξάρτητα ζώατα συνενώνονται, «θροιάζοντας» την ατομικότητά τους, για να σχηματίσουν έναν και μόνο οργανισμό που μοιάζει με γυμνοσάλιαγκα και όπου το κάθε ζώατο έχει τώρα έναν ειδικό ρόλο να παίξει για την εξιτηρήτηση του συνόλου. Αντίς ο «γυμνοσάλιαγκας» αρχίζει τώρα να κινείται στο χώμα του δάσους φρέσσοντας για ζαινούρια περιοχή όπου θα υπάρχει τροφή.

Κάποια στιγμή σταματά και μεταμορφώνεται ξανά. Αυτή τη φορά σχηματίζει ένα λεπτό στέλεχος το οποίο υφώνεται προς τα πάνω και στην κορυφή του αναπτύσσεται ένα καρύλλιο. Από το καρύλλιο αυτό ξεπετιέται ένα πλήθος από σπόρια της αμοιβάδας, τα οποία παρυσώνονται κατά μήκος του δάσους μέχρι να βρεθούν σε φρέσκια βλάστηση. Από κάθε σπόρο αναπτύσσεται μια νέα αμοιβάδα και με διαδοχικές διαρύνσεις σχηματίζεται μια ζαινούρια αποικία. Επομένως, η αμοιβάδα είναι σε θέση, ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται, να είναι είτε ανεξάρτητη, είτε ενωμένη με άλλες σ' έναν οργανισμό. Τα ζώατα μπορούν είτε να υπάσχονταν ασυντόνιστη μάζα ανεξάρτητων ατόμων, είτε να «κροταλλώνονται» σχηματίζοντας μια οντότητα μέσα στην οποία συνεργάζονται. Σαφώς, μέσα σε κάθε ανεξάρτητο ζώατο επιρρέχεται η δυνατότητα της συλλογικότητας. Βλέπουμε ότι η έπαρξη του συλλογικού βασίζεται στο ατομικό και ότι η συντήρηση του συνόλου εξαρτάται από την «θυσία» του ατομικού.

β. Ο D. Reat ασχολούμενος με την λεγόμενη νεκρή ύλη, γράφει για ορισμένες «θυσίες» που τείνουν στην δημιουργία νέας δομής και που αφορούν την ομαδική συμμετρικότητα ενός μεγάλου αριθμού ηλεκτρονίων κατά την ροή αγωγιμότητας (ηλεκτρικό ρεύμα) μέσα σ' ένα μέταλλο. Καθώς το πλήθος των ηλεκτρονίων κινείται μέσα στο μέταλλο, κάθε αντίσπαση στη κίνηση της ομάδας εξισανιζεται και το μέταλλο γίνεται υπεραγωγός. Ας υποθέσουμε τώρα ότι ένα ηλεκτρόνιο που συμμετέχει στη ροή, πλησιάζει ένα εμπόδιο. Θα έπρεπε να κτυπήσει σ' αυτό να πιναχθεί προς τα πίσω και να συγχρονισθεί

έτσι με άλλα ηλεκτρόνια δημιουργώντας έτσι μια διαταραχή στην συνολική ροή του ρεύματος. Σ' ένα υπεραγωγό όμως η συμπεριφορά κάθε ηλεκτρονίου υποτάσσεται στην ενεργό συμπεριφορά του συνόλου. Αν και η αλληλεπίδραση ανάμεσα σε δυο ηλεκτρόνια είναι μικρή, η συνολική αλληλεπίδραση του πλήθους των ηλεκτρονίων οδηγεί κάθε ηλεκτρόνιο σε παράκαμψη των εμποδίων, χωρίς αποπροσανατολισμό από την κοινή πορεία. Δηλαδή, τα ηλεκτρόνια «θυσιάζουν» την ελευθερία τους, προκειμένου να συμμετάσχουν σε μια μεγαλύτερη κίνηση, να συμμετάσχουν και να συντηρήσουν ένα μεγαλύτερο στόχο και τάξη, ν' αποτρέψουν μια διαταραχή της «τάξης αυτής» έτσι ώστε να προκύψει μια νέα σταθερή δυναμική μέσα στη ροή.

γ. Σε περιόδους καύσωνα, τα φύλλα της ορτανσίας που είναι κοντά στο μπομπούζι, σκιάβουν επάνω του προστατευτικά και κλείνουν. Δέχονται αυτά τις καυτερές ακτίνες του ηλίου, καίγονται και «θυσιάζονται». Έτσι όμως με την θυσία αυτή, διατηρούν το άνθος και εξασφαλίζουν την συντήρηση του είδους. Θυσία και Θάνατος του μέρους για την επιβίωση και σωτηρία του Όλου.

δ. Η περίπτωση των τρωατικών της Νορβηγίας, (Lemmings) που όταν αυξηθεί ο πληθυσμός τους πάνω από ένα όριο εμφανίζουν το φαινόμενο μιας ομαδικής μετανάστευσης - αυτοκτονίας, που καταλήγει σε πνιγμό στη θάλασσα, είναι εντυπωσιακά δραματικός. Και εδώ ένα μεγάλο μέρος φαίνεται να «θυσιάζεται» ώστε να διασωθεί ένα μεγαλύτερο τμήμα του είδους.

4. Όπως ήδη τονίσηζε, όλα αυτά φαίνονται και ασύνδετα και ανθαίρετα. Εκτός από τα άλλα προϋποθέτουν ένα ψυχισμό και στο έσχατο κομμάτι της «έλης», προϋποθέτουν μια συνείδηση του συνόλου, σε ζώα, που τα ωθεί να «θυσιασθούν» για το καλό ενός ευρύτερου συνόλου, που τα ωθεί να συμμετάσχουν στη πραγμάτωση ενός σχεδίου για την πραγμάτωση του οποίου, κάτι πρέπει να θυσιάσθει. Κοινός παρονομαστής σ' όλες τις αναφερθείσες περιπτώσεις, είναι μια «απώλεια» που θα εξηγητήσκει κάτι συνθετώτερο, κάτι σταθερότερο, κάτι μεγαλύτερο, κάτι καλύτερο.

Την ίδια ώθηση, την ίδια τάση, έχει - ή τουλάχιστο πρέπει να έχει - μέσα του και ο Άνθρωπος. Στον γράφοντα αυτή η «ανθαίρετη» παραδοχή προβάλλει ως ελκυστική και αληθινή.

5. Υπέρτατο συμβολισμό και υπέρτατη έκφραση της Θυσίας υπέρ του συνόλου ενσάρκωσε ο Ιησούς.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Ο-ΤΕΪ

Από τα «Αλλόκοτα» του Λευκάδιου Χερν (1850 - 1904)

Ένα παλιό καιρό, στην πόλη της Νιγκάτα, στην επαρχία της Εϊτσίζεν (στην Ιαπωνία), ζούσε ένας άνθρωπος, που τον έλεγαν Ναγκάο - Τσουζέι.

Ο Ναγκάο ήταν γιός ενός γιατρού και σπούδαζε την επιστήμη του πατέρα του. Πολύ νέος ακόμη ερωτεύθηκε ένα κορίτσι που το έλεγαν Ο-Τέι και ήταν θυγατέρα ενός φίλου του πατέρα του και οι δύο οικογένειες είχαν συμφωνήσει να γίνουν αρραβώνες όταν ο Ναγκάο θα τέλειωνε τις σπουδές του. Αλλά η υγεία της Ο - Τέι δεν πήγαινε καλά και πάνω στα δέκα πέντε χρόνια της έγινε φυματική. Όταν ένοιωσε πως θα πεθαινε, έπειλε να φωνάξουν το Ναγκάο, να τον αποχαιρετήσει. Και καθώς εκείνος έγραφε πάνω απ' το κρεβάτι της, του είπε:

«Ναγκάο, αγαπημένε μου, είμαστε ταμμένοι ο ένας στον άλλον από παιδιά που θα έπρεπε στο τέλος αυτού του χρόνου να παντρευτούμε. Αλλά, εγώ τώρα πεθαίνω. Οι θεοί ξέρουν ποιο είναι το καλύτερο για μας. Αν ίσως ζούσα μερικά χρόνια ακόμη, θα ήμουν βάρος και πόνος για τους άλλους. Μ'αυτό το αδύναμο κορμί δε θα μπορούσα να γίνω καλή σύζυγος. Αν ήθελα να ζήσω, για χάρη σου, θα ήταν μια πολύ εγωϊστική ευχή. Είμαι τέλεια αποφασισμένη να πεθάνω και θέλω να μου υποσχεθείς ότι δεν θα λυπηθείς... Εξ' άλλου, θέλω να σου πω ότι νομίζω πως θα σμιζουμε πάλι»...

«Αληθινά, θα σμιζουμε πάλι» απήντησε ο Ναγκάο σοβαρά. «Και σε κείνη την Αγνή Χώρα δε θα υπάρχει φόβος χωρισμού».

«Όχι, όχι!» είπε εκείνη τρυφερά. Δεν εννοώ την αγνή χώρα. Πιστεύω πως είμαστε προωρισμένοι να σμιζουμε ξανά σ' αυτόν τον κόσμο - αν και πρόκειται να με θάψουν αύριο».

Ο Ναγκάο την κίτταξε μ' έκπληξη, ενώ εκείνη εξακολούθησε, μ' ένα ελαφρό μειδίαμα για την έκπληξή του, με τη λεπτή και ονειρώδη φωνή της:

«Ναι, εννοώ σ' αυτόν τον κόσμο - στην τωρινή σου ζωή, Ναγκάο... Αρκεί, βέβαια, να το ποθείς και συ. Μόνον, για να συμβεί αυτό, πρέπει να ξαναγεννηθώ κορίτσι και ώσπου να γίνω γυναίκα, θα χρειαστεί να περιμένεις. Δεκαπέντε - δεκάξι χρόνια... Είναι

πολύς καιρός... Αλλά, αγαπημένε μου αρραβωνιαστικέ, είσαι τώρα μόνον δεκαενιά χρονών»...

Επιθυμώντας να γλυκάνει τις τελευταίες στιγμές της, απάντησε τρυφερά:

«Να περιμένω για σένα, αγαπημένη μου, είναι περισσότερο χαρά, παρά χρέος. Ύστερα, έχομε τάξιμο ο ένας στον άλλο για επτά ζωές».

«Σα ν' αμφιβάλλεις, όμως», είπε κυττάζοντας το πρόσωπό του.

«Λατρευτή μου» απάντησ' εκείνος, «αμφιβάλλω αν θα είμαι ικανός να σε γνωρίσω σ' ένα άλλο κορμί, με άλλο όνομα - εκτός αν μου δείξεις κανένα σημάδι».

«Αυτό, δεν το μπορώ», είπε εκείνη. «Μόνον οι θεοί και ο Βούδδας γνωρίζουν πώς και πότε πρέπει να ξανασμίξουμε. Αλλά είμαι σίγουρη - πολύ, πολύ σίγουρη - ότι αν δεν είσαι απρόθυμος να με δεχθείς, θα είμαι ικανή να ξαναγυρίσω σ' εσένα...

Θυμήσου αυτά τα λόγια μου»...

Έπαψε να μιλάει τα μάτια της έκλεισαν. Ήταν νεκρή.

Ο Ναγκάο αγαπούσε ειλικρινώς την Ο - Τέϊ και η λύπη του ήταν βαθιά. Της έφτιασε μια νεκρική στήλη, έγραψε πάνω τ' όνομά της, την τοποθέτησε πάνω στην λειψανοθήκη της και κάθε μέρα πήγαινε να της προσφέρει θυσίες. Πολύ τον αποσχολούσαν τα λόγια που του είχε ειπεί η Ο - Τέϊ ακριβώς πριν πεθάνει και για να ευχαριστήσει το πνεύμα της, έγραψε μια επίσημη υπόσχεση να την νυμφευθεί αν θα μπορούσε να ξαναγυρίσει κοντά του με άλλο σώμα. Αυτήν την γραπτή υπόσχεση την εσφράγισε με την σφραγίδα του και την έκλεισε μέσα στη λειψανοθήκη της Ο - Τέϊ.

Παρ' όλ' αυτά, ο Ναγκάο ήταν μοναχογιός και ήταν ανάγκη να νυμφευθεί. Υποχρεώθηκε να υποκύψει στην επιθυμία της οικογενείας του και να δεχθεί μια ούζιγο της εκλογής του πατέρα του. Και μετά το γάμο του, όμως, εξακολούθησε να προσφέρει θυσίες μπροστά στη στήλη της Ο - Τέϊ. Αλλά με τον καιρό η εικόνα της εθάμπωνε στη μνήμη του, σαν ένα όνειρο που είναι δύσκολο να το θυμηθεί κανείς. Και περνούσαν έτσι τα χρόνια.

Τον βρήκαν στη σειρά ατιγείς. Έχασε τους γονείς του, ύστερα τη γυναίκα του και το μοναδικό τους παιδί. Απώμεινε μονάχος στον κόσμο. Παράτησε το έρμηνο σπιτικό του και ξεκίνησε για μακρινό ταξίδι, μήπως ξεχάσει τις πίκρες του.

Μια μέρα, ταξιδεύοντας, έφθασε στο Ικάο, ένα ορεινό χωριό ονομαστό για τις θερμές πηγές του και για την όμορφη σκηνογραφία της περιοχής του. Στο πανδοχείο του χωριού, όπου σταμάτησε,

ήρθε να τον περιποιηθεί ένα νεαρό κορίτσι και με την πρώτη του ματιά στη μορφή της, ένοιωσε την καρδιά του να χτυπάει, όπως δεν είχε χτυπήσει ποτέ. Τόσο παράξενα έμοιαζε της Ο - Τέϊ, ώστε ταίπηθήκε για να βεβαιωθεί ότι δεν ονειρευόταν. Καθώς η κοπέλα πήγαινε κι' ερχόταν, φέρνοντας φωτιά και τροφή ή διαζώντας το δωμάτιο του ξένου - κάθε κίνησή της του ξαναζωντανεύε τη μνήμη της χαρωπής κοπέλας, που την είχε αρραβωνιαστεί από τα νεατά του. Της μίλησε· του απάντησε με μια καθαρή, τρυφερή φωνή, που η γλώσσα της τον εμελεγχόλησε με την πίκρα των ημερών εκείνων.

Τέλος, με μεγάλη περιέργεια, την ρώτησε, λέγοντας:

«Ευγενική αδελφή, τόσο πολύ μοιάζεις μ' ένα πρόσωπο που είχα γνωρίσει προ καιρού, ώστε ταράχθηκα όταν προπομπήκες σ' αυτό το δωμάτιο. Ελίτρεφέ μου, λοιπόν, να σε ρωτήσω σε ποιο μέρος εγεννήθηκες και ποιο είναι τ' όνομά σου;»

Αμέσως - και με την αξέχαστη φωνή της πεθαμένης - έτοι του απάντησε:

«Το όνομά μου είναι Ο - Τέϊ και συ είσαι ο Ναγκάο Τσουζέϊ, ο ταμμένος σύζυγός μου. Πριν από δεκαεφτά χρόνια, πέθανα στη Νιγκάτα. Έγραψες τότε υπόσχεση να με νυμφευθείς αν ποτέ μπορούσα να ξαναγυρίσω σ' αυτόν τον κόσμο σε γυναίκας σώμα - και σφράγισες με τη σφραγίδα σου την υπόσχεσή σου και την έλλειψες στη λειψανοθήκη μου, δίπλα στη στήλη με τ' όνομά μου. Λοιπόν, νάμα που γύρισα...».

Με τα τελευταία λόγια, λιποθύμησε.

Ο Ναγκάο την ενυμφεύθηκε και ήταν ευτυχισμένος ο γάμος τους. Ποτέ όμως πια δεν μπόρεσε να θυμηθεί τι του είχε πει για απάντηση στην ερώτησή του στο Ικάο. Ούτε και μπόρεσε ποτέ να θυμηθεί τίποτε για την πρωτινή της ύπαρξη. Η θύμηση της προηγούμενης γεννήσεως - που είχε μυστηριωδώς φωτισθεί τη στιγμή της συναντήσεώς τους - σκοτείνιασε πάλι και έτσι έμεινε...

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΟΥ ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ

(Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΙΡΩΝ)

Του αείμνηστου μεγάλου ελληνιστή Ιωάννη Θ. Κακριδή

Έχουν περάσει πενήντα χρόνια από τότε· στα 1927, όταν σπούδαζα στη Βιέννη, επιχείρησα να αναλύσω την παράδοση του Μελέαγρου που αναφέρει ο Φοίνικας στον Αχιλλέα στο Ι της Ιλιάδας (στ. 529 - 599). Καθώς απομάκρυνα τις καθαρά επικές προσθήκες και πρόσεξα τα λαϊκά θέματα που έβρισκα στις μεταγενέστερες πηγές, όσες αναφέρονται στον ίδιο μύθο, έφθασα στο συμπέρασμα πως η πρωταρχική ιστορία του Μελέαγρου πρέπει να είχε τον τύπο του παραμυθιού. Έτσι αποτόλμησα - με πολλούς δισταγμούς, είναι αλήθεια - να ανασυνθέσω το υποθετικό αυτό παραμύθι, που πρέπει να κυκλοφορούσε στον ελληνικό λαό πολύ πριν από τον Όμηρο.

Μια φορά και έναν καιρό, ήταν μια μητέρα κι εγέννησε ένα αγόρι. Στις τρεις μέρες ήξερε πως θα 'ρθουν οι Μοίρες να της το μοιράσουν, γι' αυτό, για να μάθει ποια θα ήταν η τύχη του παιδιού της, πλάγιασε δίπλα στην κούνια του, τάχα πως κοιμόταν. Τα μεσάνυχτα ήρθαν οι Μοίρες, σπάθηκαν γύρω στην κούνια, και η μάνα άκουσε την πρώτη να λέει: - Το αγόρι αυτό θα γίνει όμορφο! Την άλλη: - Θα γίνει και παλικάρι! Η τρίτη όμως φώναξε: - Κοιτάχτε το δανλί που καίγεται στο τζάκι! Μόλις αποκαεί, το παιδί θα πεθάνει!

Όταν οι Μοίρες χάθηκαν, η μάνα πετάχτηκε, άρπαξε το μισοκαμένο δανλί, το έσβησε, το τύλιξε σ' ένα ρούχο και το έχωσε βαθιά στον πάτο της κασέλας της. Κι ούτε μολόγησε ποτέ σε κανέναν τι άκουσε και από τι κρεμόταν η ζωή του παιδιού της.

Το αγόρι έζησε, μεγάλωσε και έγινε ένα όμορφο και δυνατό παλικάρι. Κάποτε έτρεχε να βγει στο κινήρι συντροφιά με τον αδελφό της μητέρας του, στο γιοισμό όμως, πάνω στη μοιρασιά του κυνηγιού, μάλωσε μαζί του. Τον πήρε τότε ο θυμός, δίνει μια στο θείο του και τον σκοτώνει. Μόλις η μητέρα έμαθε πως ο αδελφός της σκοτώθηκε και ποιος τον σκότωσε, τρέχει γρήγορα, ανοίγει την κασέλα, βγάζει το δανλί, που τόσα χρόνια το κρατούσε φυλαγμένο, και το ρίχνει στη φωτιά. Την ίδια στιγμή που το ξύλο αποκάηκε, έπεσε και ο γιος της

νεκρός.

Τρία χρόνια αργότερα, στη Θεσσαλονίκη, ο μεγάλος αρχαιολόγος Κωνσταντίνος Ρωμιάος μου παράδωσε το αδημοσίευτο κείμενο ενός παραμυθιού, που το είχε καταγράψει, στα 1914 κιόλας, στο Κεφαλόβρυσο, ένα χωριό της Αιτωλίας, όχι μακριά από την Καλυδώνα, που κατά την αρχαία παράδοση ήταν η πατρίδα του Μελέαγρου. Το παραμύθι αυτό, αν εξαιρέσουμε το τέλος του, ταυτίζεται με το πανάρχαιο παραμύθι που είχα δοκιμάσει να ανασυνθέσω αναλύοντας την ομηρική διήγηση. Γρήγορα διαπίστωσα δύο άλλες σύγχρονες παραλλαγές, από την Αιτωλία πάλι, και δύο από τη Δυτική Μακεδονία. Μια ακόμη παραλλαγή έγινε στα 1939 γνωστή από την Κύπρο. Τέλος, στα 1964, προστέθηκε μια έβδομη παραλλαγή από το Πλατύστομο, κοντά στη Λαμία. Ποιος ξέρει σε πόσες ακόμα γωνιές της Ελλάδας οι γριούλες ιστορούν στα εγγόνια τους το παραμύθι του Μελέαγρου, χωρίς να τους περνάει ούτε για μια στιγμή από το νου πως ξαναπαίρνουν στο στόμα τους μιαν ιστορία που ζει μέσα στην προφορική παράδοση των Ελλήνων το λιγότερο δυο χιλιάδες οχτακόσια χρόνια!

Έχουμε τη ρητή μαρτυρία πως και στην αρχαία Ελλάδα το παραμύθι του Μελέαγρου είχε μεγάλη διάδοση. Στον Β' μ. Χ. αιώνα ο Παυσανίας αναφέρει (10, 31,4) πως ο δραματικός Φρόνιχος, λίγο παλιός από τον Αισχύλο, όταν σ' ένα έργο του, τις *Πλευρώνες*, αναφέρθηκε στον τραγικό θάνατο του Μελέαγρου ύστερα από το γάμμο του δαυλού, δε χρειάστηκε παρά έναν υπαινιγμό μόνο να ζάνει, επειδή η ιστορία ήταν γνωστή σε όλους τους Έλληνες (*εις άπαν ήδη το ελληνικόν διαβεβοημένη*). Και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και στην αρχαία Ελλάδα η ιστορία κυκλοφορούσε σαν παραμύθι, αυτό θα πει, χωρίς ονόματα προσώπων και τόπων. Και ήταν οι επιζώοι ποιητές που αποφάσισαν να δώσουν στον ήρωα το όνομα Μελέαγρος, να ονοματίσουν και τους γονείς του (Οινέας, Αλθαία) και να τους εγκαταστήσουν στην Καλυδώνα της Αιτωλίας - αυτό άλλωστε έκαναν κάθε φορά που αποφάσιζαν να χρησιμοποιήσουν ένα λαϊκό παραμύθι.

Άσχετα με τον Όμηρο, το ανώνυμο παραμύθι κρατήθηκε ζωντανό ως σήμερα μέσα στους αιώνες, καθώς κάθε νεώτερη γενιά το έπαιρνε από το στόμα της πιο παλιάς. Ας δώσουμε πρώτη την κυρίαρχη παραλλαγή, επειδή αυτή στέκει πιο κοντά στο παλιό παραμύθι.

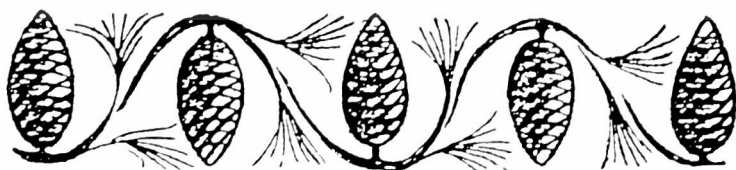
Μια βολά κι έναν καιρό υπήρχε μια γυναίκα που γέννησε ένα γιό. Άμα πέρασαν εφτά μέρες από τη μέρα που γεννήθηκε, επήγαν τη

νύχτα οι τρεις Μοίρες, για να πουν την τύχη του μωρού. Η μια είπε πως θα γενεί όμορφος, η άλλη τραγουδιστής, κι η άλλη πως θα πεθάνει, άμα κρούσει ο δανλός που ήταν μέσα στο λαμπρόν. Η μάνα του μωρού που τ' άκουσε, έβγαλε το δανλό από τη φωτιά, κι άμα τον έσβησε, τον έχωσε μέσα σε μιαν αμπούστα. Εμεγάλωσε ο γιός της κι εγίνηκε όμορφος και τραγουδιστής.

Μια μέρα ο βασιλέας του τόπου είχε τραπέζι. Ένας από τους καλεσμένους ήξερε τον τραγουδιστή κι εξήγησε να τον φέρουν στο παλάτι να τους τραγουδήσει να διασκεδάσουν. Η κόρη του βασιλέα, άμα τον είδε κι άκουσε τη φωνή του, τον αγάπησε κι έτσι τον παντρεύτηκε. Οι αδερφούδες του κυρού του τον ζήλεψαν που μπήκε μες στη βασιλική γενιά και γύρεναν αιτία να τον κάμουν κακό. Σκεφτήκαν και τον είπαν ψευτιές, πως ο θεός του, ο αδερφός της μάνας του, ήταν να σκοτώσει τη μάνα του. Ο γιός, άμα και τ' άκουσε, θύμωσε και μίλησε του θειού του να'ρθει στο παλάτι και τον θέλει. Όσο κι έφτασε στο παλάτι ο θεός του, τον σκότωσε. Η μάνα του, όσο και το έμαθε, θύμωσε πολύ και έβαλε το δανλό μέσα στη φωτιά και τον έκρουσε. Όσο και κάηκε ο δανλός, έτσι σαν εστέκτον το κοπέλι μες στο παλάτι, έγειρε και πέθανε.

Ο ρόλος των Μοιρών, όταν αποφασίζουν να συνδέσουν τη ζωή ενός ανθρώπου με τη διατήρηση ενός μισοκαμένου δανλού, έμεινε अपαράλλαχτος μέσα στους αιώνες. Είναι αλήθεια πως ο ρόλος της κάθε Μοίρας ποικίλλει στις νεοελληνικές ιστορίες. Δεν έχει όμως καμιά σημασία αν οι δύο πρώτες έχουν φιλικά ή εχθρικά αισθήματα απέναντι στο νεογέννητο, ή αν η τρίτη είναι η μόνη που θέλει το κακό του ή προτείνει μια συμβιβαστική λύση(...) Έξέινo που μένει σταθερό είναι η τελική κρίση των Μοιρών: το παιδί θα πεθάνει, μόλις το ξύλο που ανάβει στο τζάκι χωνέψει.

(Από το βιβλίο του «Οι αρχαίοι Έλληνες στη νεοελληνική λαϊκή παράδοση», Ίδρυμα Εθν. Τράπεζας, Αθήνα 1978)

դիմո Կոչար, ևս լքեցանք ու հոգիս հրաւրեց օրմուշով
 լիով ուժով ևս լքեցի քո երգչուհի

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

յոյնոշ Տյումֆէ կաշուեւածօռո մաշօյճից ոյ հոճկօղկէշո կշշո և փաշ
 նաճօր Վու օրո փոքշ կշօոօճ կշշկն չի մաշօքօւ օւ մոյկ օճքն
 Աշք Տօյօքօ օ Տօնօճկաշո օ քոնքքօւ օ քոնո մաճօր Վու օրո փոքշ
 բշոք քշկօճից Կշռմոյշից օշոնօմոն՝ Տօղքէն չօ օճշո օ Լ

For K. Thompson

του, σε καινούργιους αναγνώστες διότι είμαι βέβαιος ότι πάρα πολλοί άνθρωποι έχουν ανάγκη παρόμοιου περιοδικού, αλλά δεν γνωρίζουν την ύπαρξή του.

Ο αναγνώστης που θα ήθελε να έχει στα χέρια του αυτό το χαριτωμένο μικρό σε μέγεθος περιοδικό, μόνον κέρδος θα αποκομίσει. Γιαυτό πιστεύω ότι οι συνδρομηταί του περιοδικού, θέλοντας να προσφέρουν ένα τεράστιο σε γνώσεις δώρο, πρέπει να το συστήνουν και να το προσφέρουν δώρο, στις γιορτές σε φίλους και σε συγγενείς· να είναι δε βέβαιοι ότι όλοι θα είναι ενθουσιασμένοι από το ακριβό σε περιεχόμενο βιβλιαράκι και θα είναι ευγνώμονες για το δώρο που τους προσέφεραν.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της
Θεοσοφικής Εταιρείας, εύχεται
στους αγαπητούς αναγνώστες του
«Ιλισού», καλές εορτές, καλή υγεία
και κάθε ηθική πρόοδο.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Ε. Κουτσοθόδωρου, «Εξέλιξη, Μετενσάρκωση, ανταπόδοση στην Καινή διαθήκη»

Μολονότι η Εκκλησία δεν κατόρθωσε ποτέ να συμβιβασθεί με την ιδέα της εξέλιξης, εν τούτοις στην Καινή Διαθήκη ολοφάνερα διασχίζεται η δυνατότητα διεύρυνσης της ανθρώπινης ψυχής, η οποία βαθμιαία τελειοποιούμενη μπορεί να ανυψωθεί ως την Πηγὴ προφλευσῆς της που είναι ο Θεός.

Η μεγάλη αυτή κατάρτιση, που κορυφώνεται στο πρόσωπο του ΧΡΙΣΤΟΥ, είναι δυνατή ἀπ' ἐνός με τη διαδικασία της μετενσάρκωσης, χάρι στην οποία το Πνεῦμα απορρέποντας τις παλαιούμενες μορφές πραγματοποιεῖ ὁλοένα και πληρέστερη ἐξέφραση, και ἀπ' ἐτέρου με τη λειτουργία του Λόγου της Ανταπόδοσης, που μέσω του πόνου διαπαιδαγωγεί και σωφρονίζει τον ἄνθρωπο, μια διδασκαλία που με το πέρασμα του χρόνου συσσωτίσθηκε, για να θεωρηθῇ τελικὰ ξένη προς το πνεῦμα του Χριστιανισμοῦ!

(Εκδόσεις «Παρισκήνισ»)

Χαράλαμπος Μάραζλη, Γνωμικά και Παροιμίες, Όγδοη έκδοση βελτιωμένη, Βιβλιοπωλείο της Εστίας.

Το βιβλίο αυτό δεν είναι μια απλή συλλογή γνωμικών και παροιμιών. Περιέχει μεθοδευμένα την αρχαία ελληνική φιλοσοφία διατρέχοντας όλη την πορεία του ανθρώπου, μέχρι την αποθέωση της ψυχής του, παρέχοντας πολύτιμες γνώσεις και κανόνες του βίου από την ανεπανάληπτη εφευρήματη εποχή. (Αρχαίο κείμενο και μετάφραση).

Επίσης περιέχει λαϊκές παροιμίες και γνωμικά δίστιχα, αντλούμενα από την πλούσια ελληνική βιβλιογραφία.

ΘΑΛΗΣ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ

Έφυγε από κοντά μας, ο αγαπητός μας αδελφός Θαλής Γρηγορόπουλος, που προσέφερε πνευματικό έργο σε φιλοσοφικά εργαστήρια και τον αρχαίο-δυτικό όμιλο εδδρσιών. Ανώτατο στέλεχος στην τράπεζα της Ελλάδος, γαλουχήθηκε σε οιογενιακό περιβάλλον, όπου τα χρηστά ήθη, η ελληνόπρεπη παιδεία και η αγάπη προς τον πλησίον ήσαν οι απαραίτητοι νόμοι της αγωγής του.

Καλή σου τύχη αγαπητέ μας αδελφέ Θαλί.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ» Βουκουρεστίου 25, α' όροφος Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά κάθε μέρα από 10.30 - 1, εκτός Σαββάτου και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΛΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως αποστέλλετε με ταχυδρομική επιταγή προς: Περιοδικόν " Ι Λ Ι Σ Ο Σ " , ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25, 106 71, Αθήνα.

Επίσης αποστέλλετε με τραπεζική επιταγή μόνον εις:

Θεοδοσιζή Εταιρεία,

Βουκουρεστίου 25, 106 71, Αθήνα.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος

Βόλος: Γ. Κουζουβίνος

Πράγλειο: Μ. Λασηθιωτάκη

Κέρκυρα: Κάρολος Αγίου

Λαμία: Γ. Μοντάνης

Λάρισα: Ισ. Φέλλους

Ναύπλιο: Χαρ. Μπάρακλης

Πάτρα: Αθ. Κοντοσάκης

Ρόδος: Αντ. Βεργωτής

Σύρος: Π. Ζαχαρονίτης

Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος

Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης

Κύπρος:

Αθαν. Παπαδόπουλος

Α. Γρ. Αυξεντίου 29

Μέγαρο Δίπα 456

Τ. Τ. 6021, Λάρνακα

Τηλ. 04654511 (Οικίας)

Στοιχειοθεσία-Εκτύπωση & βιβλιοδεσία:

ΤυποΚίνηση Α. Αλεξοπούλου

Σόλωνος 36, Κολωνάκι Αθήνα 106 73

Τηλ. & Fax: 36 36 969 & 57 26 760

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ
ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25

10671, ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 3620702

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1998

Είσοδος ελεύθερα - ώρα 8 μ.μ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

- 8 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Θ. Κατοικίης: Το σώμα και η μετενάρθρωσις.
- 9 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ Κριοναφιούρτι.
- 12 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΑΟΣ Π. Αναγνωστόπου: Το αστρικό σώμα.
- 13 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Γ. Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή.
- 15 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Γ. Σιβίρης: Το μυστικό της αφεντίσεως
(μέρος 4^{ον}).
- 19 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΑΟΣ Α. Καστοβάσιλη: Η εσωτερική έννοια
της Κυριακής προσηυγής.
- 20 Τρίτη ΠΑΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟΛΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
- 22 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Χ. Καμαρωτάκης: Το εσωτερικό νόημα
του θανάτου.
- 23 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ Κριοναφιούρτι.
- 27 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Γ. Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή.
- 29 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Β. Κωξαντζός: Μάγους και αλχημιστές της
Αναγεννήσεως (μέρος 1^{ον}).

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

- 2 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ Κ. Γρηγοριάδης: Παρελθόν Παρόν Μέλλον.
- 3 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Ε.Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Προοίμιο.
- 5 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Θ. Κατωφής: Πλευθερία της βοήθειας.
- 6 Παρασκευή ΛΑΚΥΩΝ Κριοναμιούρι.
- 9 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ Π. Αναγνώστου: Η καλύτερη θρησκεία
- 10 Τρίτη ΠΑΙΟΣ ΚΟΙΠΗ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΤΙΣ Θ. Ε.
- 12 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Γ. Σιβρής: Το μυστικό της αφεντίσεως
(μέρος 5^{ον}).
- 16 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ Μ. Μαύτα: Να ζήτε μέσα στον κόσμο
«αλλ' εκ του κόσμου τούτου ουκ εστέ».
- 19 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Χ. Καμαρωτάκης: Αναμνήσεις από τον
Διδάσκαλόν μου.
- 20 Παρασκευή ΛΑΚΥΩΝ Κριοναμιούρι.
- 23 Δευτέρα Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ Π. Αναγνώστου: Η βάση όλων των
θρησκειών (αποκάλυψη).
- 24 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Ε. Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Προοίμιο.
- 26 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Γ. Γιανναδάκης: Το Άγιον και οι άγιοι.

ΜΑΡΤΙΟΣ

- 3 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Ε. Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Προοίμιο.
- 5 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Β. Καρκατζός: Μάγοι και αλχημιστές της
Αναγεννήσεως (μέρος 2^{ον}).
- 6 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ Κρισναμούρτι.
- 9 Δευτέρα Κ. ΜΕΛΑΟΣ Χαρ. Μάραζλης, Πιθαγόρας:
Ο Διδάσκαλος της ανθρωπότητας.
- 10 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Θ. Καφετζόπουλος, Ε. Π. Μπλαβάτσου:
Μυστική Δοξασία - Προοίμιο.
- 12 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Ηρώ Ζάραγκα: Ο Πλατωνικός μύθος
της Θεοσοφίας.
- 16 Δευτέρα Κ. ΜΕΛΑΟΣ Π. Αναγνώστου: Η Θεοσοφία
(Αποδείξεις - Αρχές Θεοσοφίας).
- 17 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Παν. Ζερβεός: Σύνοψη του έργου
του SAINT MARTIN που φέρει τον τίτλο
ECCE HOMMO (μέρος 1^{ον}).
- 19 Πέμπτη ΑΡΤΕΜΙΣ Αγγ. Κατσουράκη: Το πορτραίτο του
πνευματικού Διδασκάλου.
- 20 Παρασκευή ΑΛΚΥΩΝ Κρισναμούρτι.
- 26 Πέμπτη ΑΠΟΛΛΩΝ Πλ. Κίμος: Η αληθινή πνευματική
θρησκεία.
- 30 Δευτέρα Κ. ΜΕΛΑΟΣ Π. Αναγνώστου: Ο νόμος του αιτιατού
(Δεν είναι μοιροδοξία).
- 31 Τρίτη ΠΑΙΟΣ Παν. Ζερβεός: Σύνοψη του έργου του
SAINT MARTIN που φέρει τον τίτλο
ECCE HOMMO (μέρος 2^{ον}).

Περιεχόμενα έτους 1997

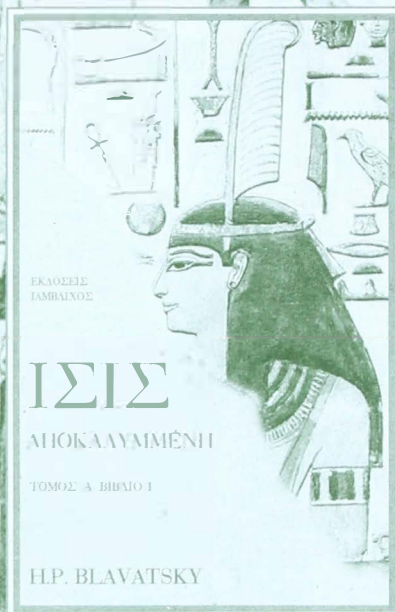
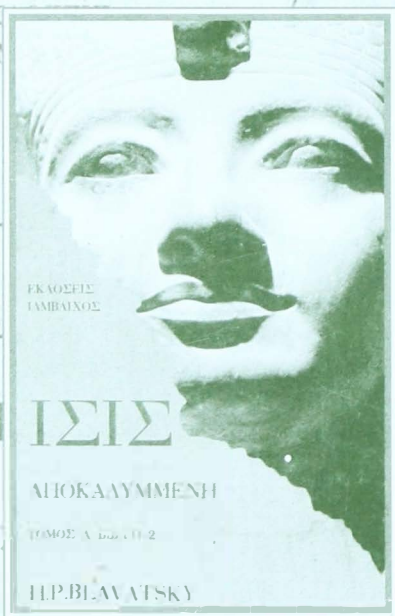
	Σελίς
Αδριανόπουλου Α.: Ο νόμος της εμφαμένης.	65
» Η αγάπη ως φυσικός νόμος.	73
» Η τέλεια ζωή.	209
Αιβακχίφ Όμραμ: Η δύναμη της παιδαγωγικής.	6
» Εθελουσία ενσάρκωση.	72
» Ο Ήλιος, ένας απερίγραπτος κόσμος	201
Αναγνώστου Παν.: Οβίδιος και αεροφαγία.	33
» Η ηθική της αεροφαγίας.	117
Βασίλη Ιωάννη: Ο νόμος της ελευθερίας.	1
» Αγοραίαι μαντεΐαι και επικίνδυνος πνευματισμός.	82
» Σπυρίδων Νάγος, ένα ώριμο παιδί της γης.	143
» Η καλοσύνη και τα γνωστικά επιτεύγματα του ανθρώπου.	217
Βλαχόπουλου Παν.: Προγνώσεις στις αιγυπτιακές πυραμίδες.	187
Γιογκανάντα Παρ.: Σώμα - Ζωή - Θάνατος και παντοδυναμία του νου.	94
Γρηγοριάδη Κ.: Το Μεγάλο μικρό βιβλιαράκι	247
Δραζούλη Πλ.: Τα 4 Ευαγγέλια	34
EMERSON R.: Μοίρα	183
Ιατρού Μιχ.: Αργία μήτηρ πάσης κακίας	163
Ιωαννίδη Δημ.: Η αλήθεια	41
» Η πάση του εγωισμού	89
» Η πνευματοδοξία	170
» Η Βραυρών	224
Καζαντζάκη Νικ.: Υπομονή, περισυλλογή και εμπιστοσύνη...	208
Καζορίδη Ιωάν.: Το παραμύθι του Μελέαχρου	244
Καμρινάκη Γιάννη: Μάρκος Αυρήλιος, ο αυτοκράτορας φιλόσοφος	119
Καμαρωτάκη Χρισπ.: Οι έμποροι του ναού	31
» Το Εγώ του ανθρώπου και η αδελρότης	107
» Το φάντασμα της Κορίνθου	157

Κουζουβίνου Γ.:	Η Θυσία	237
Λαλεχού Άρτ.:	Οι μηχανισμοί της πνευματικής καθάρσεως και φωτίσεως	49
Λουζάτου Ελένη:	Μετάβαση, Ποήημα	58
Λυριτζή Ιωάννη:	Ο παγκόσμιος νόμος της αναλογίας στη Φύση	52, 111
Μελισσαρόπουλου Κ.:	Μήση	13
»	Θεόφιλος Καίρης	75
Μπάρακλη Χαράλδ.:	Ο ξένος και ο φτωχός	165
»	Η πορεία της ψυχής προς την αποθέωσή της	231
Μπέξαντ Άννη:	Η μετεναόρκωση	8
Μπλαβάτσκο Ελ.:	Θεοσοφία - Θεοσοφική Εταιρεία	22
Μπρούμη Άντα:	Οι πρότοι	101
Νάγου Σπ.:	Το πρόγραμμα του φιλόσοφου	3
»	Περί της διαφοράς μεταξύ της φιλοσοφικής, επιστημονικής και μυστηριακής θεωρίας και της πηγής των μυστηριακών γνώσεων	196
Παπαγεωργιάκη Ν.:	Ιδεοπλασσία στις εγχύους	27
Πασιουριτίδη Παύλου:	Η αναζήτηση της Αλήθειας	110
Παρσανιά :	Κάμεις, λάβεις...	117
Πλούταρχου:	Περί ακρεοφαγίας	32
»	Ικανότητες των ζώων	---
Πρόζλον:	Ύμνος προς τον Ήλιο	204
Ριζόπουλου Χρ.:	Η θεοσοφική επίδραση στον Παλαμά	228
Σβέατσεφ Αλβ.:	Οι δυνάμεις του καλού και του αληθινού	129
Σιβρη Γ.:	Εορτή του Λευκού Λωτού	103
Διάφορα:	Οι αρετές της τελειότητας	5
»	Οι τελευταίες φράσεις της τραγωδίας του Σοφοκλή «Αντιγόνη»	7
»	Απ' τα κακά που πέφτεις...	12
»	Νικόλας Πλανάς, ένας σύγχρονος άγιος	18
»	Η νύχτα φέρνει συμβουλές	23
»	Ποικές διδασκαλίες μέσα στη λάμψη μας σοφία	24
»	ΚΕΝΑ ΟΥ ΠΑΝΙΣΤΑΔ (Μεταφρ. Γ. Σιβρη)	47
»	Ο μεσαιός θα πεθάνει!	51
»	Οι πατημασιές (Μετάφρ. Μιμόζας Μαύτα)	59

»	Λόγοι σοφοί	60, 81, 156
»	Λόγοι του Θεού Ιησού κατά τους ευαγγελιστές	67
»	Εμφάνσεις ψυχών μετά το θάνατο	92
»	Νηστεύει η ψυχή μου από τα πάθη. Ποήμα	97
»	Ο όσιος Αμβρόσιος της Όπτινα	98
»	Προσευχή. Ποήμα	100
»	Το άσμα που προτιμούσε ο Μπαχ	126
»	Ο Γκαίτε και ο Ουγκώ για τους αρχαίους Έλληνες	131
»	Ο ρόλος και η αξία του σώματος	132
»	Ανθρώπινα και θεϊκά	135
»	Μαχάμα Γκάντι	136
»	Η διαθήκη του Μπετόβεν	141
»	Η παραβολή του σπορέως	155
»	Το μαντείο των Δελφών και η ηθική	159
»	Από τις διδασκαλίες του Ο. Λίβανχόφ	166
»	Ο άνθρωπος δημιουργεί τη μοίρα του	169
»	«Το Γεροντιζόν». Αποφθέγματα πατέρων	173
»	Αλβέρτος Σβάιτσερ. Ο μεγάλος ανθρωπιστής και Απόστολος της αγάπης	175
»	Η ηθική φιλοσοφία του λαού	184
»	Από τη σοφία της αρχαίας Κίνας	193
»	Η εξέλιξη της ψυχής	194
»	Μία ιστορική μαοτυρία για τον Ιησού Χριστό	195
»	Χρησμοί της Ηεθίας	206
»	Ιωάννης ο Σιναΐτης.	
»	Ανθολόγηση του έργου του «ΚΙΜΛΞ»	207
»	Η αδελφότητα.	
»	Από τα ζείμενα των θρησκείων	215
»	Ιστορικά παραδείγματα μεγάλης αγάπης τέκνων προς τους γονείς τους	223
»	Η ιστορία της Ο - Τέϊ	241
»	Περιοχόμενα έτους 1997	254

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΑΜΒΛΙΧΟΣ

ΜΑΡΝΗ 5-7 104 33 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 5221744 FAX: 5226581

H.P. BLAVATSKY